Dada Manifestoları

A L T I K I R K B E Ş

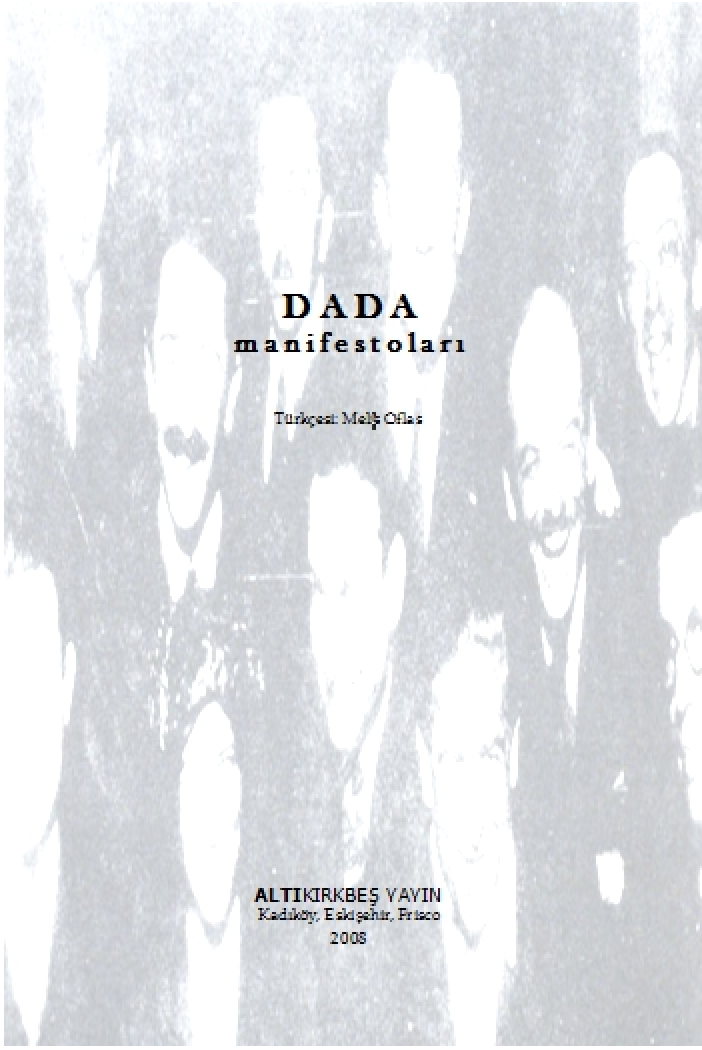
sanat

ve sancı geç saatlerde...

VENI VENI VENI

ALTIKIRKBEŞ YAYIN
Dada Manifestoları
Yayın Yönetmeni
Kaan Çaydamlı
Kapak Tasarımı
Erol Egemen

ALTIKIRKBEŞ YAYIN
bir Kaybedenler Kulübü tribidir.
Lise sk çaydamlı apt no:7 d:9 Acıbadem
Tel-Fax: (0–216) 346 05 79 – 04 78
www. altikirkbes. Com

DADA
manifestoları

Türkçesi: Meltş Oflas

ALTIKIRKBEŞ YAYIN
Kadıköy, Eskişehir, Frisco
2008

D A D A
m a n i f e s t o l a r ı

Türkçesi: **Melis Oflas**

ALTIKIRKBEŞ YAYIN

Kadıköy, Eskişehir, Frisco

2008

DADA: ZÜRİH VE BERLİN[1]

M. Brauneck

“Edebi boş kafaların dünyayı düzeltme kuramlarına karşı. Yazı ve resimde dadacılıktan yana...”

(Dadacılık Bildirgesi, 1918)

Hugo Ball, 5 Şubat 1916'da Zürih'de "Cabaret Voltaire" adını verdiği sanatçılar lokalini açtı. Bu, Dada'nın kamuya açık en önemli kurumunun doğuşu anlamına geliyordu. Berlin'den Zürih'e gelmiş olan dadacı Richard Huelsenbeck şu yorumu yapmıştı: "Dada, yüreklilik, küçümseme, üstünlük, devrimci karşı koyuş; egemen mantığın, toplumdaki hiyerarşinin yok edilmesi, tarihin yadsınması, köktenci bir özgürlük, anarşi, burjuvanın yok edilmesi anlamına gelir." Bu sanatçılar topluluğu, burjuva ile savaş ve düşünce yoksulluğunu özdeşleştiriyordu. Almanya'da, 1914'te, sanat ve bilim alanındaki aydınların büyük çoğunluğu, Batı kültürü adına, kültürü koruma amacıyla savaşın gerekliliğini savunmuşlardı.

Dada hareketi, yaklaşık tüm Avrupa ülkelerinden rejim karşıtı aydınların önderliğini yaptığı bir hareketti; savaşa karşı olmaları, bu aydınları birleştiren en önemli özellikti. Birer pasifist olan bu aydınlar, kendi devletleriyle açık bir çatışma içindeydiler; bu durum, Almanya, Fransa ya da Romanya, her yerde aynıydı. Bu grupların gazetecilik ya da sanat alanındaki çalışmaları, savaş başladıktan sonra uygulanan çok daha sıkı bir denetimle neredeyse olanaksızlaştırıldı; bu aydınlardan çoğu, askere çağrılma tehlikesiyle karşı karşıya idiler. Birçok aydın, sığınmacı olarak başka ülkelere giderek, kendi ülkelerindeki zorluklardan uzaklaştılar.

Böylece, İsviçre, özellikle Zürih, Avrupa ülkelerinden gelen sığınmacı aydınların toplandıkları merkez oldu. Daha 1914'te Bakunin gibi birçok tanınmış anarşist buraya yerleşmişti. Lenin de, Zürih'de Cabaret Voltaire lokalinin bulunduğu Spiegelgasse'de yaşıyordu. İlk dadacı gösterilerinin izleyicileri bu sığınmacılardı.

Kabare gösterilerine etkin olarak katılanlar yine Hugo Ball, Emmy Hennigs, Tristan Tzara, Richard Huelsenbeck, Walter Serner, Hans Arp ve Marcel Janco gibi sığınmacılardı; Rus müzikçiler konserler veriyor, sığınmacı ressamlar dada etkinlikleri için afiş hazırlıyor ve dada yayınları için resim yapıyordu.

İsviçre, merkezi konumu yanında, tarafsızlığı dolayısıyla sığınmacıların geldikleri ülkelerin makamları tarafından izlenmelerine olanak vermemesiyle de ideal bir sığınma ülkesiydi; sığınma hakkı ve basın özgürlüğü, gazetecilik çalışmaları için elverişli bir ortam sağlıyordu. Dadacıların, İsviçreli yerli izleyicilerle hemen hemen hiç ilişkisi yoktu; içinde yaşadıkları sığınmacılar ortamı, kapalı bir bohem yaşamının bütün özelliklerini taşıyordu. Kübizmin başlıca temsilcileri olan Picasso ve Braque bu sığınmacılar tarafından özellikle beğeniliyordu, İtalya'daki fütüristler ile de yakın ilişki içindeydiler. Marinetti'nin *Özgürleştiren Sözcükler* bildirgesi, Zürihli sığınmacıların tiyatroya özgü bir beceri ile okudukları eşzamanlı şiirlerin kuramsal temelini oluşturuyordu.

Hugo Ball, (doğal olarak) hareketin öncüsü ve ilk aylarda ayakta kalmasını sağlayan kişi olarak görülüyordu, daha sonra birkaç ay için Zürih'ten ayrıldığı zaman da bu konumunu sürdürmüştü. Ball, daha önce, Berlin'de dışavurumcular çevresinde bulunmuştu; Münih'te dramaturg ve yönetmen olarak çalışmıştı, Kurt Pinthus'la birlikte çağdaş tiyatroya adamak istedikleri ve bir tür halk sahnesi niteliğini taşıyacak kendi tiyatroların tasarlıyorlardı. Tasarıyı parasal sorunlar nedeniyle gerçekleştiremediler. Ball, Berlin'de Frang Pfernfert'in kuruluşundan beri radikal sol ve anarşist çizgide yer alan Aktion adlı savaş karşıtı dergisinin yazı işlerinde çalışıyordu. Ball'ın anarşist çevrelerle de ilişkisi vardı ve yoğun olarak Gustav Landauer, Mihayl Bakunin ve Kropotkin'in yazılarını okuyordu. 1917'de Bakunin'in *Anarşist Tüzüğü* adlı kitabını çevirdi ve bir *Bakunin Seçkisi* çıkarılması çalışmalarına katıldı.

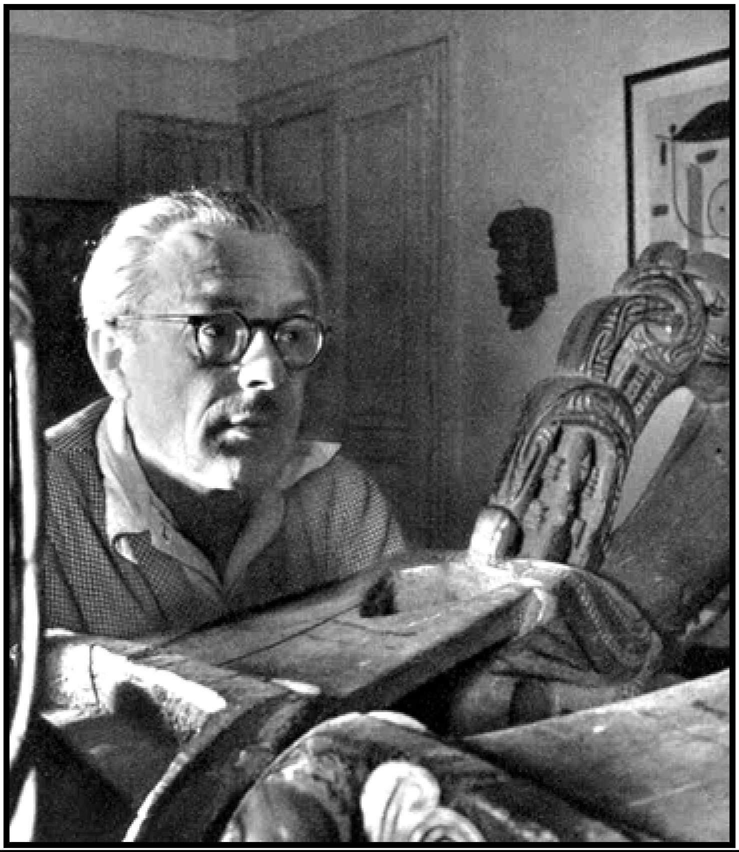
Bu yıllarda sanatçı aydınların büyük çoğunluğu anarşizme ilgi duyuyordu. Yazar aydınlar kuramsal sosyalizmi hemen hemen tümüyle anarşistlerin yazıları aracılığıyla izliyorlardı. Anarşizmin aydınların ilgisini çeken yönü, köktenci bir biçimde düşüncenin odak noktası yapılan ve bireyin gelişmesinde sınır tanımayan özgürlük kavramıydı. Hugo Ball, Münih'te bulunduğu günlerde kendi köktenci şiirlerinin de yer aldığı Revolution adlı bir anarşist derginin yayıncıları arasında yer alıyordu. Derginin ilkeleri, Erich Mühsam'ım bir çalışmasında yazıya dökülmüş ve tümüyle Dada'nın kuruluş bildirgesinde de yer alan devrimci anlayışı dile getirmekteydi. Mühsam şöyle diyordu: "Devrim, bir durumun ayakta kalma koşulları ortadan kalktığında gündeme gelir (...). Yıkmak ve kurmak, devrim açısından özdeş kavramlardır. Tüm yıkıcı istek, aynı zamanda yeniden kurma isteği demektir (Bakunin). Devrimin birkaç türü şunlardır: Zorbaca cinayetleri, egemen bir gücün egemenliğine son verilmesi, bir dinin ortaya çıkması, eski (geleneksel ve sanatsal) kuralların ortadan kaldırılması, bir sanat yapıtının yaratılması, cinsel ilişkinin gerçekleştirilmesi. Devrimle eşanlamlı olan kimi sözcükler: "Tanrı, aşırı derecede cinsel istek, coşkunluk, kargaşa. Gelin kargaşa içinde yaşayalım."

Dada hareketinin başlangıcında her şeyden önce aydınların bu başkaldırısı vardır. Bu hareketin estetiği ve özellikle tiyatro niteliğindeki eylemci biçimi, aydınların söz konusu tutumlarının derin izlerini taşımaktadır.

1915'de eşi Emmy Hennigs'le birlikte Almanya'yı terk etmiş olan Ball için Cabaret Voltaire'in kurulması, yaşamının karmaşık bir evresinin sonu anlamına geliyordu; Ball, lokalin açılış günü ile ilgili şunları söylemişti; "Lokal tümüyle dolmuş birçokları yer bulamamıştı. Saat 6'ya doğru çalışmaların hızla sürdüğü ve fütürist afişlerin yapıştırıldığı bir anda koltukları altında çanta ve resimler bulunan, dış görünüşleri açısından Doğululara benzettiğimiz dört kişilik bir delegasyon girdi içeriye. Girer girmez selamlamak amacıyla birçok kez eğilmelerinden alçak gönüllü oldukları belli oluyordu. Kendilerini tanıttılar: Marcel Janco, Tristan Tzara, Georg Janco da adını unuttuğum dördüncü bir bey idiler. Rastlantı sonucu H. Arp oradaydı ve pek fazla sözcüğe gerek kalmadan anlaştık. Hemen sonra Janco'nun eli açık baş melekleri diğer resimlerin yanında yerini almıştı ve Tzara daha aynı akşam sempatik bir biçimde pantolonunun cebinden çıkardığı eski biçemle yazılmış olan dizelerini okudu.

Marcel Janco, savaş başladıktan sonra Romanya'dan kaçmış ve İsviçre'de iş aramakta olan ve aynı düşüncede olan insanlarla ilişki kurmaya çalışan Romanyalı bir ressamdı. Janco, kabarenin çalışanları arasına katıldı ve Emmy Hennigs gibi dada hareketinin çekirdek kadrosundaki kişilerden birisi oldu.

Tristan Tzara, Zürih'teki en önemli dada temsilcilerinden biri olmuştu; o da Janco gibi Romanyalıydı. Tzara, felsefe okumak için İsviçre'ye gelmiş olan bir yazın adamı idi; İtalya'daki fütüristlerle çok iyi ilişkileri vardı ve kabarenin izlencelerinin çoğuna bildirileriyle katılıyordu. Daha sonra Paris'teki dada hareketini kurdu.

Hans Arp, daha 1916'da tanınmış bir heykeltıraştı. Paris'te Picasso'nun çevresinde bulunmuştu. Savaşın başından beri dada etkinliklerine katılan eşi Sophie Taeuber ile birlikte İsviçre'de yaşıyordu.

Bu kişiler yaklaşık bir hafta birlikte çalıştılar ve sonra kabarenin gösterisine belirleyici bir yön veren yeni bir üye deha katıldı gruba: Bu yeni üye, Ball'ın Pfemfert'in çevresinde tanıdığı ve Zürih'e çağırdığı Berlinli tıp öğrencisi Richard Huelsenbeck idi. Huelsenbeck, Berlin'deki sol sosyalist çevrelerindeki köktenci gazetecilerden biri idi. Wilhelm Almanya'sına karşı Zürih'tekilerde görülmeyen bir nefret duygusu besliyordu. Savaş döneminde askerlik hizmetini kişisel yaşam planlarının bozulması olarak gören diğer üyelere karşın, Huelsenberk politik inancından dolayı savaşa

karşı idi. Huelsenbeck, dadacıların gösterilerinde daha saldırgan bir tutum takınmalarına ve dada'nın topluma kendi görüşlerini duyuran araç olan bildirilerin yazılmasına önayak oldu.

Nisan 1916'da, grup bir kez daha büyüme gösterdi. Die Aktion dergisinde yazılar yazan Berlinli deneysel filmci Hans Richter, *Son Kurtuluş* adlı metniyle en ilginç dada bildirilerinden birine imza atmış olan Avusturyalı Walter Serer, son olarak da ressam ve grafikçi Christian Schad ile İsveçli ressam ve film yapımcısı Viking Eggeling gruba sonradan katılanlardı.

14 Nisan 1916'da Zürih'teki Waag lonca merkezinde dadanın ilk büyük toplantısı gerçekleştirildi. Bu yeni binaya taşınmış olan Cabaret Voltaire'in daha önceki izlenceleri, bu son etkinlikle karşılaştırıldığında bir tür hazırlık çalışması olarak görülebilir.

29 Mart 1917'de Zürih'te DADA adlı galeri açıldı; 1 Temmuz 1917'de DADA adlı derginin ilk sayısı çıkarıldı. Bunun dışında bir de "Collection DADA" vardı. Bu ad altında grubun bütün yazıları yayımlanıyordu. Daha Mayıs 1916'da DADA-Almanach Cabaret Voltaire yayımlanmıştı.

Richard Huelsenbeck, Zürih'te toplanmış olan sanatçılarla birlikte yaşamış olmanın verdiği duyguyla dada hareketinin bu evresini Dada Eine

literariche Dokumentation (Dada, Edebi Bir Belge) adlı kitabında şöyle yorumlamaktadır:

“Dadacılığı sonu görülmeyen bir belirsizlik durumunda kendi içlerinde karmaşayı yaşayan genç insanlar grubu olarak tanımlayabilirim. Söz konusu insanlar bu durumu bir suçlu, meslekten birer devrimci, köktendinci kişiler, yalnızca sanatçılar olarak değil, önce insan olarak yaşıyorlardı. Ben bunu, iç kuralsızlığın her dadacının salt bir zorunluluk ve kendi kökeni, kişisel geçmişi ve geleneği, karakter gelişiminin yönü ile karşılıklı etkileşim içinde gelişmesi olarak anlıyorum. Dadacılar özel bir duyarlılığa sahip oldukları için karmaşanın yakınlığını gören ve onu aşmaya çalışan insanlardı. Onlar politik amaçları olmayan anarşist, yasaları çiğnemeyen yarı güçlü, inancı ve dindarlığı koruyan alaya insan, sanatsız sanatçı insan idiler. Birey ya da grup olarak dadacılar, savaşın dünyayı yerinden oynattığı, ama yıkımın boyutlarının görülmesini engelleyen derin bir uykunun egemen olduğu bir zamanda, yarana akılcılık olarak nitelendirmek istediğim olguyu anlamışlardı.”

Bu girişimde artık bir anlam göremediği için Hugo Ball (1916 sonlarında) gruptan ayrılan ilk kişi oldu. Arkadaşlarının ısrarı üzerine Ball 1917’de kısa bir süre için bir kez Galeri DADA’nın yönetimini üstlendi. Sonunda (1917’de) Bern’e gitti ve orada 1919’a dek Freie Zeitung’da gazeteci olarak çalıştı. Ball’ın bundan sonraki yaşamında ilgisinin odak noktasını oluşturan dinsel gizemcilik belirleyici bir rol oynamıştır.

1918’de savaş sona erdiğinde Zürih grubu tümüyle dağıldı. Bu gruptan ayrılanların katıldıktan en önemli girişimler Richard Huelsebeck’in kurmuş olduğu Dada-Berlin ve çok gerçeküstücülük hareketine katılmış olan Paris’teki dada grubu idi.

Dada-Berlin birçok yönden Dada-Zürih’ten değişik bir gelişim göstermiştir. Bunun nedenini Berlin’deki değişik koşullarda, kentin özel yerel ve politik olanaklarında ve ayrıca Berlin grubunun özel yapısında aramak gerekir. Richard Huelsenbeck 1917 sonlarında Zürih’ten Berlin’e geldiğinde orada dada hareketinin gelişmesini kolaylaştıran iki kuruluş bulunuyordu. Bunlardan biri, Wieland Herzfelde yönetimindeki Malik Yayınevi tarafından yayımlanan Neue Jugend adlı derginin çevresinde bulunan kişilerdi; yayınevinde çalışan en önemli kişiler Harfelde’nin kardeşi John Hartfield (1891-1968) ve Georg Grosz (1893-1963) idi, ikinci

kuruluş ise, Franz June (1888-1963), onun yayınevi ve çıkardığı Frei Strasse adlı dergiydi. Huelsenbeck, Raoul Hausmann (1886-1970) ve Johannes Baader (1875-1955) yanında. Malik Yayınevinde çalışan kişiler, Berlin-Dada hareketinin çekirdek kadrosunu oluşturuyordu.

Malik Yayınevini ve bu yayınevinde çalışan yazarları dada hareketine yakınlaştıran üç neden şunlardı: 1. Savaşa karşı etkin bir tutum takınmaları. Malik Yayınevinde çalışanların çoğu Pfemfert'in çevresinde bulunan kişilerdi; ayrıca Huelsenbeck, Ball, Hennigs, Serner ve Richter gibi Zürih'teki dada grubunun birçok Alman üyesi Aktion adlı dergide yazıyorlardı. 2, Wieland Herzfelde'nin yayın hakkı, dağıtım ve yayınevinin parasal sorunlarında sansürden ve burjuva kamuoyunun denetiminden kurtulmak amacıyla başvurduğu zekice ve hile dolu taktikler. Ve 3. Neue Jugend'in güvenlik güçlerini kışkırtmaya yönelik ve gereken ilgiyi toplayan savaş karşıtı gösteriler.

Malik grubunu Zürih-Dada grubundan kesin hatlarla ayıran öğe, Malik grubunun politik çalışmalarında disiplinli ve tutarlı olmaları idi. Bu tutumun nedeni, genel olarak sanatçı aydınları Zürih lokalindeki sığınmacılardan daha değişik bir değerlendirmeye zorlayan Berlin’in politik durumuydu.

Dada grubu ilk kez,12 Nisan 1918 tarihinde, Berlin kamuoyu ile tanıştı. Huelsenbeck bir girişimde bulunmuştu. Huelsenbeck, Berlin’deki bir galeride, dışavurumcuların büyük bir beğeni ile izledikleri ve özellikle İtalyan fütüristlerini desteklemiş olan şair Theodor Daubler’in konuşmacı olarak katıldığı bir gece düzenlemişti. Zürih’teki uygulamalara uygun olarak bu gecenin izlencesinde de çok değişik konulara yer verilmişti. Huelsenbeck’in dada konuşmaları yanında, her şeyden önce dışavurumcu şiirler okundu.

Huelsenbeck bu toplantılardan biri ile ilgili şunları söylemişti: “Hausmann, Grosz, Jung ve ben kontluk salonunda ilk büyük dada gecesinin düzenledik (...). Ben, henüz yeterince insanın öldürülmediğini anlattığım bir giriş bildirisini okuyordum. Polis konuşmayı engellemek istedi, çocuklar ağlıyordu, erkekler ayaklarını yere vurarak gürültü yapıyordu. Grosz, sergideki resimler üzerine işiyordu. Her şey karmaşıktı ve dolayısıyla son derece dadacı bir olay söz konusu idi.” Bu ilk evre toplantılarının hepsinde burjuva sanat ve kültür geleneğine karşı gösterilen tepki egemendi.

Köln’den gelerek Berlin’deki dada grubuna katılan Johannes Baader, çok geçmeden bu grup içinde önemli bir konum elde etmişti.

İlk toplantılardan kısa süre sonra bir dizi dadacı yayınlar, dergiler ve yıllıklar yayımlandı. En önemli dergiler tamamı 1919 yılında yayın hayatına başlayan; Jedermann sein eigener Fussball, Der Dada, Die Pleite, Der Gegne ve Der blutige Ernst dergileriydi. Huelsenbeck, 1920 yılında önemli uluslararası Dada çalışmalarını yer aldığı ilk DADA - Almanach’ı çıkardı; yine 1920’de Hueselbeck’in kaleme aldığı En avant Dada adlı ilk dada tarihi yayımlandı. Berlin-Dada etkinliklerinin önemli doruk noktalarından biri, 1920’de Dr. Otto Burchard sanatevi salonlarında açılan “İlk Uluslararası Dada Fuarı” idi. Bu sergi nedeniyle devlet güçleri dadacılara karşı sert tepki gösterdiler. Sergide, devlet güçlerini son derece sert bir biçimde eleştiren ve savaştan ve savaş sonrası yoksulluktan devleti sorumlu

tutan Grosz, Heartfield, Hausmann, Otto Dix ve Rus öncü sanatçıların resimleri vardı. Hausmann dışında sergide resmi bulunan bütün sanatçılar yargılandılar. Bu sergi ile ilgili bir gazetede aşağıdaki haber yer almıştı:

"Sergi salonunun tavanında içi doldurulmuş, omuzlarında subay rütbesi ve beresinin altında domuz maskesi bulunan bir asker asılı idi; duvarda siyah ketenle doldurulmuş ve bacağı ile kolları olmayan bir kadın vücudu duruyordu, bu kadının memelerine paslanmış bir bıçak ile kırık bir çatal dikilmişti. Bir omzunda elektrikli bir zil, diğer omzunda da ispirto ocağı vardı. Kadın vücudunun arka tarafından demirden bir haç vardı. Bunları dışında askeri yetkililerin karikatürlerinin yer aldığı ve üzerinde *Tanrı bizimle* tümcesi bulunan açık bir dosya yer alıyordu. (...) Tavanda asılı askerle ilgili şöyle bir nota yer verilmişti: Bu sanat yapıtını anlamak için iyice doyurulmuş bir maymunla 12 saat eğitim yapılmalı ve tam teçhizat Tempelhof alanında koşulmalı. Oturumdan önce dada lideri Baader, dadacılığın kültür için zararlı oluşumlara karşı koymayı görev bildiğini ve bunun da ancak Almanya'da eksikliği duyulan mizahla yapılabileceğini söylemişti."

Ω

Dadanın bir anlamda ana kolu diyebileceğimiz Zürih kolu: Hugo Ball, Marcel Janco, Tristan Tzara, Jean Arp ve Richard Huelsenbeck’den mürekkeptir.

Bunun yanı sıra Dada Berlin kalesi vardır; Raoul Haus-mann, Hannah Höch, Otto Dix, George Grosz, Kurt Schwit-ters bu guruptaydı.

Johannes Baader, Max Ernst, Johannes Baargeld ve Jean Arp ise Dada'nın Köln grubunu oluşturdu.

Dada Paris kısmı ise: Tristan Tzara'nın 1920'de Paris'e gitmesiyle burada bir Dada grubu oluştu. Andre Breton, Paul, Eluard ve Philippe Soupault, ve kısa bir süreliğine de olsa Fransis Picabia guruba dahil sayılabilecek isimlerdir.

Dada New York kolunu gelirsek; Olayı Marcel Duc-hamp'ın 1915'te buraya göç etmesi başlattı. New York kanadı Duchamp dışında, Arthur Caravan, Man Ray ve Francis Picabia'nın etrafında şekillendi.

Günümüzde Dadaya bir ölüm tarihi çizmek mümkün olduğu kadar değildir de: Dada, John Cage'in rastlantısal müziğinde, Sex Pistols'ın performanslarında, Allan Kaprow'un happeninglerinde, 68 hareketinde, Fluxus'ta kendini bir şekilde var kıldı, ama bu bir var kılma çabası değildi kesinlikle. Sürrealizmin içinde erimeye başlayarak yaşamını diğer alanlara nüfuz ederek sürdürmüştür Dada hep, bugün 2006'**da da** yapmaktadır bunu.

Ω

Aşağıda yer alan "dadaist sanatçılar" listesi; http://www.lib.uiowa.edu/dada/index.html kodlu "uluslar arası dada arşivi" ismini taşıyan siteden alınmıştır. Site yerkürede ki en kapsamlı dadaist sitelerden biridir, beklide en kapsamlısıdır. Şayet okuyucumuz dönemin dadaist yayınlarının tümüne imaj ve yazı halinde ulaşmak isterse bu siteye muhakkak uğramalıdır, zira aklınıza gelemeyecek denli çok ve de değerli tüm dada belgeleri bu adreste mevcuttur.

Louis Aragon, Celine Arnauld, Walter Conrad Arensberg, Jean (Hans) Arp, Johannes Baader, Johannes Baargeld, Hugo Ball, Erwin Blumenfeld, André Breton, Serge Charchoune, Paul Citroen, John Covert, Arthur Cravan, Jean Crotti, Charles Demuth, Otto Dix, Theo van Doesburg, Arthur Garfield Dove, Katherine S. Dreier, Marcel Duchamp, Suzanne Duchamp, Viking Eggeling, Carl Einstein, Paul Eluard, Max Ernst, Julius Evola, Edgar Firn (Daimonides), Theodore Fraenkel, Freytag-Loringhoven, Elsa von, Salomo Friedlaender (Mynona), Jefim Golyscheff, Otto Gross, George Grosz, Marsden Hartley, Raoul Hausmann, John Heartfield, Emmy Hennings, Wieland Herzfelde, Hannah Höch, Angelika Hoerle, Heinrich Hoerle, Richard Huelsenbeck, Iliazd, Marcel Janco, Matthew Josephson, Franz Jung, Mina Loy, Walter Mehring, Agnes Meyer, Ljubomir Micic, Mynona (Salomo Friedlaender), Paul van Ostaijen, Clément Pansaers, Benjamin Péret, Francis Picabia, Man Ray, Adya van Rees, Otto van Rees, Georges Ribemont-Dessaignes, Hans Richter, Christian Schad, Morton Livingston Schamberg, Rudolf Schlichter, Kurt Schwitters, Arthur Segal, Franz Seiwert, Walter Serner, Charles Sheeler, Philippe Soupault, Christof Spengemann, Joseph Stella, Alfred Stieglitz, Sophie Taeuber-Arp, Jan Tschichold, Tristan Tzara, Jacques Vaché, Hendrik Nicolaas Werkman, Adolf Wolff, Beatrice Wood, Marius de Zayas.

DADA
manifestoları

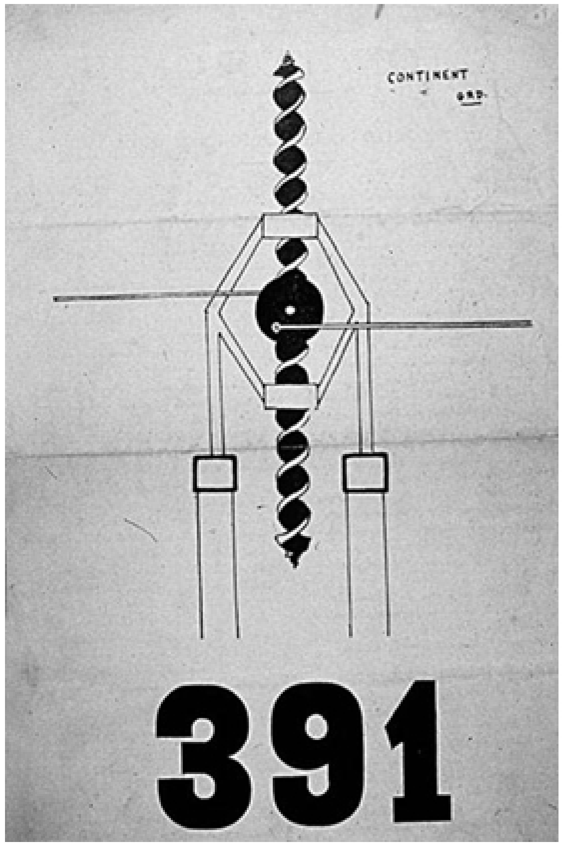
D A D A

m a n i f e s t o l a r ı

dada manifesto

hugo ball

14 temmuz 1916

CONTINENT
391

Sanattaki yeni bir akım Dada... Bunu, şimdiye kadar bu akım hakkında kimsenin hiçbir şey bilmemesinden, fakat yarın Zürih'te herkesin ondan bahsedecek olması gerçeğinden anlayabiliriz. Dada, sözlükte yer alan bir kelime ve anlamı da oldukça basit… Fransızcada "sallanan oyuncak at" anlamına geliyor. Almancada ise "hoşça kal", "sırtımdan in", "elbet bir gün görüşürüz"... Romancada "evet, gerçekten, haklısın, işte bu. Tabii ki, evet, kesinlikle, doğru..." Vesaire vesaire. Uluslararası bir kelime. Sadece bir kelime işte ve hareketi anlatıyor. Anlaması çok kolay... Aşırı derecede kolay... Bir sanat akımına isim olduğuna göre, birisi onu karmaşıklaştırmaya çalışmış olmalı.

Dada psikolojidir, Alman hazımsızlığı ve bulanık nöbetidir; Dada edebiyattır, burjuvazidir. Ve Dada sizlersiniz, her zaman kelimelerle yazan ama asla kelimenin aslını yazmayan, her zaman asıl noktanın etrafından dolanan saygıdeğer şairler... Dada sonu olmayan dünya savaşı, dada başlangıcı olmayan devrimdir; dada sizlersiniz arkadaşlar, siz şairler, saygıdeğer beyefendiler, sanayiciler ve misyonerler. Dada Tzara, dada Huelsenbeck, dada dada'm, dada dada'm dada mhm, dada dere dada, dada Hue, dada Tza.

Bir kişi sonsuz mutluluğa nasıl ulaşır? Dada diyerek. Nasıl meşhur olunur? Dada diyerek. Soylu bir tavırla ve görgülü bir incelikle... Delirene kadar. Farkındalığını kaybedene kadar. Gazetecilik kokusu, solucan kokusu olan her şeyden, iyi ve doğru olandan, parıltılı, etik, Avrupai ve zayıf olandan nasıl kurtulunabilir? Dada diyerek. Dada dünyanın ruhu, dada tefeci dükkânı. Dada dünyanın en iyi beyaz sabunu... Dada Bay Rubiner, dada Bay Korrodi, Dada Bay Anastasius Lilienstein'dir. Basit bir ifadeyle: İsviçrelilerin misafirperverliği çok takdir edilecek bir şeydir. Ve estetik açıdan anahtar kelimedir kalite. Bundan böyle geleneksel anlatımı bir yana bırakmış, onunla işini bitirmiş şiirleri okuyacağım. Dada Johann Fuschgang Goethe, Dada Stendhal. Dada Dalai Lama, Buddha, İncil ve Nietzsche. Dada dada'm. Dada mhm dada da. Bu bir ilişkilendirme ve başlangıç için bağı biraz gevşetme meselesidir. Başkalarının uydurduğu kelimeleri istemiyorum. Bütün kelimeler başka insanların uydurması. Ben kendi şeylerimi, kendi ritmimi, kendi sesli ve sessiz harflerimi istiyorum, ritmi ve kendim olan her şeyi eşleştirmek için. Eğer titreşim yedi yarda uzunluğundaysa, ona uyacak yedi yarda uzunluğunda kelimeler istiyorum.

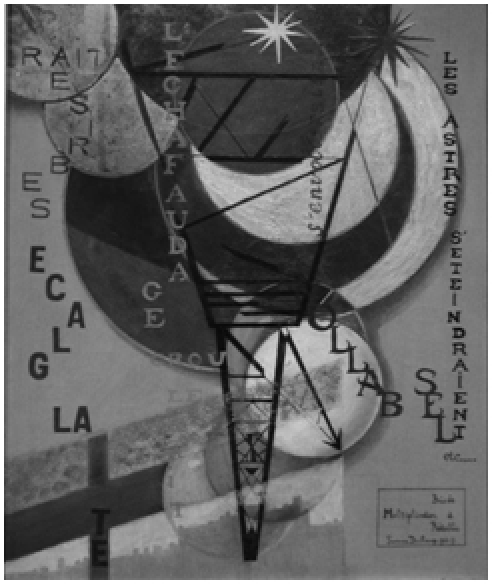
Bay Schulz’un kelimeleri sadece iki buçuk santimetre uzunluğunda. Böylece kendini ifade edebilen dilin nasıl yaşam bulduğunu görürsünüz. Sesli harflerin istedikleri gibi dolanmasına izin veriyorum. Seslilerin basit bir şekilde, bir kedinin miyavlaması gibi ortaya çıkmasına izin veriyorum. Kelimeler oluşuyor, kelimelerin omuzları, kolları, bacakları ve elleri. Ah, oh, uh. Çok fazla kelimenin çıkmasına izin vermemeli. Bir şiir dizesi bu lanetli dile, bir borsacının kirli kâğıt parçası tarafından ele geçirilmiş elleriyle konulmuşçasına yapışmış pislikten kurtulmak için bir fırsattır. Dizenin başladığı ve bittiği yerdeki kelimeyi istiyorum. Dada kelimelerin kalbidir. Her şeyin bir kelime karşılığı vardır; ama sonunda kelimenin kendisi başlı başına bir şey haline gelir. Neden onu ben bulmamayım ki? Neden ağaca ağaç yerine “Plupluş” demiyoruz ve yağmur yağarken bu sefer de “Pluplubaş” demiyoruz? Kelime, kelime, kelime, senin alanın, donukluğun, gülünç iktidarsızlığın; o muazzam kendini beğenmişliğinin, senin apaçık sınırlılığının tüm tekrarları dışında kalan kelime. Kelime, baylar, birincil derecede kamu sorunudur.

dadaist manifesto

tristan tzara, franz jung, george grosz, marcel janco,

richard huelsenbeck, gerhard preisz, raoul hausmann

berlin nisan 1918

LES ASTRES
S'ETEINDRAIENT
LA

Bu manifestoyu imzalayanlar, içerisinden yeni fikirlerin çıkmasını bekledikleri yeni bir sanat ortaya koymak için

DADA!!!

sloganı altında bir araya gelmişlerdir.

O halde, DADAİZM nedir?

DADA kelimesi, bizi çevreleyen gerçeklikle aramızdaki en ilkel ilişkiyi temsil eder, Dadaizm'le yeni bir gerçeklik oluşur.

Hayat, Dadaist sanatın cüretkâr gündelik ruhunun heyecan verici haykırış ve alevlerinde ve tüm merhametsiz gerçekliğinde anında yakalanan anında sesler, renkler ve tinsel ritmler karmaşası olarak görülür. Bu, Dadaizm ve tüm diğer sanatsal eğilimler ve özellikle de budalaların yakın zaman içinde Empresyonizm'in yeni bir yorumu olarak değerlendirdikleri Fütürizm arasındaki farkı yaratan en önemli unsurdur.

İlk kez Dadaizm, hayata karşı estetik bir tavır almayı reddetmiştir. Sadece zayıflıklar için birer kılıf olan ahlak, kültür ve içselleştirme gibi büyük sözleri paramparça etmektedir.

GÜRÜLTÜSEL ŞİİR,

Bay Smith'in esnemeleriyle ve frenlerin çığlığıyla birlikte bir tramvayın havasını tamı tamına olduğu gibi betimler.

SİMULTANE ŞİİR,

Bay Smith gazetesini okurken, Balkan Ekspresi'nin Nisch Köprüsü'nü geçmesini ve Kasap Bay Bone'un kilerinde bir domuzun çığlık atmasını, yani olayların arasındaki karşılıklı ilişkiyi anlatır.

STATİK ŞİİR,

Kelimeleri bireylere döndürür. “Orman” kelimesindeki harfler ağaçlarının yapraklılığıyla, korucuların üniformalarıyla ve yaban domuzuyla birlikte, ormanın kendisini yaratır. Orman kelimesi aynı zamanda Bellevue Pansiyonu veya Bella Vista’yı da ifade ediyor olabilirdi. Dadaizm, her sanat dalındaki ifade biçimlerinde muhteşem yeni olanaklara yol açar. Kübizmi sahnedeki bir dansa çevirmiş, Fütürist gürültüsel müziği bütün Avrupa’ya yaymıştır (çünkü bunu sadece İtalya’yla sınırlı tutmaya hiç niyeti yoktu). DADA kelimesi hiç bir sınır, din veya meslek tarafından kısıtlanmamış bir hareketin uluslararası karakterini gösterir. Dada, zamanımızın uluslararası şekilde ifade edilişi, sanatsal hareketlerin büyük ayaklanması ve bütün o saldırıların, barış kongrelerinin, sebze pazarındaki itiş kakışların, sosyal buluşmaların vs. sanatsal yansımasıdır.

Dada

RESİMDE YENİ MALZEMELERİN

Kullanımını talep eder.

Dada Berlin’de kurulmuş olan ve hiçbir yükümlülük olmadan katılabileceğiniz bir kulüptür. Burada her kişi başkandır ve herkesin sanatsal konularda bir oyu vardır. Dada birkaç edebiyatçının gururunu okşama bahanesiyle meydana çıkmamıştır (düşmanlarımızın dünyayı inandırdıkları gibi). Dada herhangi bir konuşmada kendini öyle belli eder ki insan “Bu adam bir Dadaist, bu adam değil” demek durumunda kalır. Bu sebeplerden dolayı Dada Kulübü’nün Honolulu’dan New Orleans ve Meseritz’e kadar dünyanın her yerinde üyeleri vardır. Dadaist olmak bazen sanatçı olmaktan çok işadamı veya politikacı olmak anlamına, sadece tesadüfen sanatçı olmak anlamına gelebilir. Dadaist olmak, olaylar tarafından bir yerden bir yere savrulmak, tortulaşmaya karşı olmak anlamına gelir; kısa bir süre bir koltukta oturmak anlamına geldiği gibi hayatını tehlikeye atmak anlamına da gelebilir (M Weng pantolonunun cebinden tabancasını çıkardı) ...Bir kumaş elin altında yırtılır, birisi yokluklarla devam etmeye çabalayan bir hayata evet der. Evet deyin, hayır

deyin; var oluşun insanı oradan oraya savurması gerçek bir Dadaist için iyi bir eğitimdir. İşte burada yatıyor, avlanıyor, bisiklet kullanıyor, yarı Pantagruel, yarı St Francis, gülüyor da gülüyor. Estetik ve ahlakı eğilimler kahrolsun! Ekspresyonizm'in kansız soyutlaması kahrolsun! Edebiyatın içi boş kafaları ve onların dünyayı ilerletme kuramları kahrolsun!

Sözde ve resimde çok yaşa Dadaizm! Dünyadaki Dada olayları çok yaşa! Bu manifestoya karşı olmak Dadaist olmak demektir!

dada manifesto

Hans Arp, Hans Baumann, Viking Eggeling, Alberto Giacometti,

Walter Helbig, Carl-Henning, Marcel Janco,

Otto Morach, Hans Richter

11 Nisan 1919

L'ŒIL CACODYLATE
DEUIL
PHARAMOUSSE
SCHARCHOUNE
SOLEIL RUSSE
TRISTAN
TZARA
FRANCIS
PICABIA

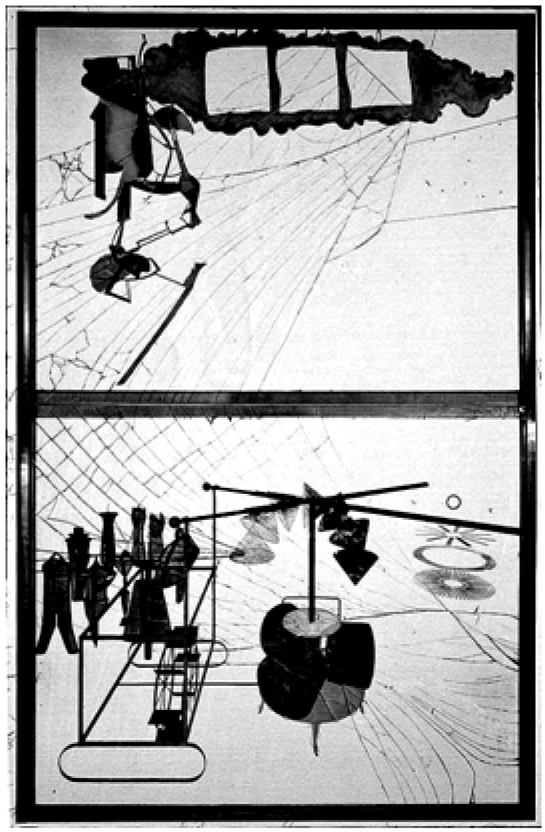
Şayet burada oldukça önemli kararlar alınacaksa; dobra dobra bir bakışı hâkim kılmalıyız. Kültürün önemli kısmının temsilcisi olarak manen ve madden hakkımızı talep ediyoruz: biz, sanatçılar, ülkenin ideolojik gelişmesine katılmak istiyoruz, biz devleti ele geçirmek istiyoruz ve üstümüze düşen sorumluluğu yerine getirmek istiyoruz.

Bildiriyoruz ki; günümüzün kanunlarını onların ana çizgileriyle sanatsal olarak yeni baştan düzenleyeceğiz. Soyut sanatın hayaleti, insanoğlunun muazzam özgürlük duygusunun genişliğini temsil ediyor. İnandığımız kardeşlik sanatıdır: sanat toplumun yeni amacıdır. Sanat aydınlığı önerir, sanat yeni insanın özüne hizmet eder. Yeni insan herkes gibi sınıfsız topluma mensup olmalıdır. Biz, komünal girişimin tamamlanmasıyla her bireyi bilinçli bir üretim gücünün mecrasına akıtmak istiyoruz. Sistemin eksikliklerine ve gücü tahrip edenlere savaş açtık. Bizim en büyük özlemimiz insanlığı manevi yönleriyle de anlamaktır. Bu bizim görevimizdir. Bu çaba bütün insanlar için büyük bir dayanma gücü ve canlılık sağlayacaktır. Bunun başlangıcı bizleriz. Biz bu doğrultuda çabalamalıyız ve birbirinden çok farklı öğeleri ahenkli bir bütüne ulaştırma amacımızı dile getirmeliyiz.

dada manifesto

francis picabia

mart 1920

Kübistler Dada’yı karla kaplamak istiyorlar, bu sizi şaşırtabilir, ama öyle, pipolarındaki karı Dada’nın üstüne boşaltmak istiyorlar. Emin misiniz? Kocaman gülünç ağızlardan çıkan gerçeklerin ne oldukları apaçık meydanda. Dada’nın onların nefret dolu ticaretlerini durdurmak istediğini düşünüyorlar: resimleri yüksek bir fiyata satmayı. Sanat sosisten değerlidir, kadınlardan değerlidir, her şeyden değerlidir. Sanatı görmek Tanrı’yı görmek kadar kolaydır (Saint-Sulpice’e bakın). Sanat geri zekâlılar için bir eczacılık ürünüdür. Masalar ruhlar sayesinde döner, resimler ve diğer sanat eserleri ufak kasa masaları gibidir, ruh onların içindedir ve satış salonlarında fiyatlar yükseldikçe ruh daha çok uyanır. Komedi, komedi, komedi, komedi, komedi, sevgili dostlar.

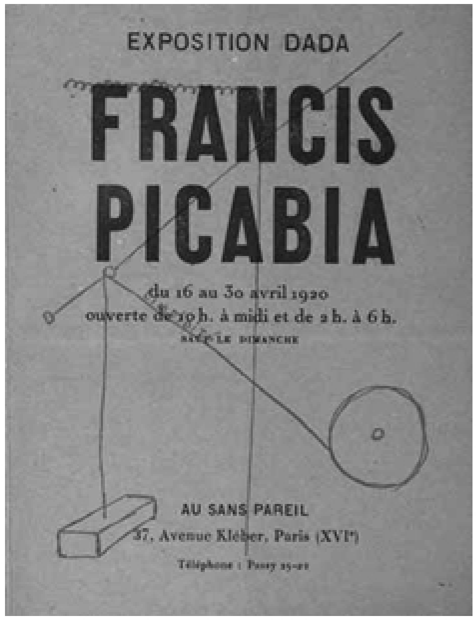
Sanat eseri satanlar tablo sevmezler, onun içindeki saklı ruhu bilirler... İmzalı resimlerin reprodüksiyonlarını alın. Snob olmayın, komşunuzla aynı resme sahip olmak sizi daha az zeki yapmaz. Duvardaki sinek lekelerine son. Birkaç tane olsun, fark etmez, ama o kadar da fazla olmaz. Dada’nın tel kesicileri “gel sevgilim” şarkısını söyleyerek yürüyen kişilerin önünü kestikleri için Dada’nın gitgide daha çok nefret toplayacağı kesindir, kutsal bir şeye ne büyük bir saygısızlık! Kübizm fikirlerde tamamen bir kıtlığı temsil eder. İlkel resimleri küplediler, Zenci heykellerini küplediler, kemanları küplediler, gitarları küplediler, resimli dergileri küplediler, boku ve kızların profilini küplediler ve şimdi de parayı küplemek istiyorlar !!! Diğer yandan Dada hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey istemez, yaptığı halka “Hiçbir şey, hiçbir şey, hiçbir şey anlamıyoruz” dedirtmektir. “Dadaistler hiçbir şey hiçbir şey hiçbir şey değiller ve hiçbir şeyde hiçbir şeyde hiçbir şeyde başarılı olmayacakları kesin.”

Kim hiçbir şey hiçbir şey hiçbir şey bilmez ki...

yamyam dada manifestosu

francis picabia

27 mart 1920

EXPOSITION DADA
FRANCIS
PICABIA
du 16 au 30 avril 1920
ouverte de 10 h. à midi et de 2 h. à 6 h.
LE DIMANCHE
AU SANS PAREIL
37, Avenue Kléber, Paris (XVIe)
Téléphone :

Hepiniz suçlusunuz, ayağa kalkın! Marseillaise için veya “Tanrı Kral’ı Korusun” dendiğinde olduğu gibi ayağa kalkın...

Dada yalnız başına kokmaz: O hiçbir şey, hiçbir şey, hiçbir şey değildir.

Umutlarınız gibidir: hiçbir şeydir.

Cennetiniz gibidir: hiçbir şeydir.

İdolleriniz gibidir: hiçbir şeydir.

Politikacılarınız gibidir: hiçbir şeydir

Kahramanlarınız gibidir: hiçbir şeydir.

Sanatçılarınız gibidir: hiçbir şeydir.

Dinleriniz gibidir: hiçbir şeydir.

Islık çalıp yuhalayın, bağırın, dişlerimi tekmeyle dökün, ne olmuş? Ben yine de size ahmak olduğunuzu söyleyeceğim. Üç ay içinde, dostlarım ve ben size resimlerimizi birkaç frank’a satıyor olacağız.

manifesto

georges ribemont-dessaignes

5 şubat 1920

Copie d'un autographe d'Ingres

par

Francis Picabia

C'est l'année dernière qu'il fallait être contre

Jean Cocteau, cher Monsieur Jacob Pitet.

Edgar Varèse

Rimbaud est allé au Harrar

pour fuir "Littérature".

Jean Cocteau.

Paul Eluard dit toujours

"Proverbe" au lieu de dire merde.

Erik est Satierik

Rachilde se soigne au mercure.

Les arbres ont des feuilles en été

pour se garantir du soleil.

Francis Picabia.

391

Dieu nous aide et fait pousser le caca

"391"

Francis Picabia prépare un ouvrage très important de philosophie et d'arpèges galvanisés sur la sous-femme édition de luxe et de criminalogie comparées.

Il est le premier parisien à Paris et le premier engrenage du baccarat de la poésie.

Tristan Tzara

Tous mes poèmes sont des poèmes en forme d'errata.

Tristan Tzara

Je fais l'amour entre deux gendarmes

DESSIN

DADA

011

FRANCIS PICABIA

pour que mes mains soient chaudes.

Dites "Oui"!

Et dites "Non"!

Et maintenant dites "Pourquoi pas?"

Merci

Je vais mieux

SERNER

Il faut lire Shakespeare

C'était vraiment un idiot

Mais lisez Francis Picabia

Lisez Ribemont-Dessaignes

Lisez Tristan Tzara

Et vous ne lirez plus

SERNER

C'est très bon de sentir d'où vient le vent en mouillant son doigt.

391

Francis PICABIA.

halka hitaben

Çürük dişlerinizi, duyan kulaklarınızı, yaralarla dolu dilinizi sökmek için sizin seviyenize inmeden önce,

Kırmadan önce kokuşmuş kemiklerinizi,

Kolera sarmış karnınızı yarıp gübre olarak kullanmak için çıkarmadan önce,

Yağ bağlamış karaciğerinizi, bayağı dalağınızı ve şeker hastalığına tutulmuş böbreklerinizi, parçalamadan önce çirkin, gevşek ve mide bulandırıcı cinsel organınızı

Güzellik, coşkunluk, şeker, felsefe için açlığınızı söndürmeden önce

Matematiksel ve şiirsel metafiziksel biber ve hıyarlarınızı,

Sizi acımasız eleştirilerle dezenfekte etmeden, tutkuyla temizleyip parlatmadan önce

Hepsinden önce

Uzun bir antiseptik banyo yapmalıyız

Ve sizi uyarıyoruz

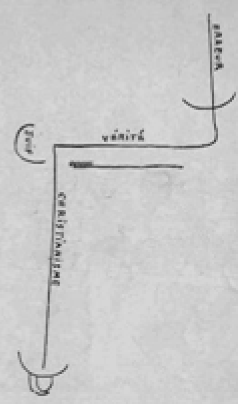
Bizler katiliz

bildirge

jean (hans) arp

ekim 1921

MONUMENT A LA BÊTISE LATINE

"391" Le Pilhaou-Thibaou

Prix : 5 francs

Paris, 10 Juillet 1921

GÉRANT : PIERRE DE MASSOT

Ekim 1921. Ben bu vesile ile beyan ederim ki; 8 Şubat 1916 tarihinde, Tristan Tzara DADA kelimesini bulmuştur. Tzara, içimizde meşru bir istek uyandıran bu kelimeyi ilk kez telaffuz ettiğinde oniki çocuğumla ordaydım. Bu olay Zürih'teki Cafe Terrasse'de gerçekleşti ve benim sol burun deliğimde çörek kırıntısı vardı. Bu kelimenin hiçbir önemi olmadığına ve sadece embesillerin ve İspanyolca profesörlerinin tarihlerle ilgilendiğine inanıyorum. Bizi ilgilendiren Dada ruhudur, hepimiz Dada'nın varoluşundan önce de Dada'ydık. Resmini yaptığım ilk Kutsal Bakireler, benim birkaç aylık olduğum ve kendimi grafik baskılar işeyerek eğlendirdiğim 1886 yılından kalmadır. Aptalların ahlaki değerleri ve dehalara olan inançları beni bok gibi hissettiriyor.

büyük dada manifesto

E. Varèse, Tr. Tzara, Ph. Soupault, Soubeyran, J. Rigaut, G.

Ribemont Dessaignes, M. Ray, F. Picabia, B. Péret, C.

Pausaers, R.Hülsenbeeks, J. Evola, M. Ernst, P. Eluard,

Suz. Duchamp, M. Duchamp, Crotti, G. Cantarelli, Marg.

Buffet, Gab. Buffet, a. Breton Baargeld, Arp, W.C.

Arensberg, L. Aragon tarafından-

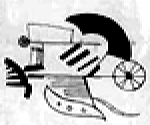
Paris, 12 Ocak 1921.

L'institutrice de campagne est comme l'autobus et toute une petite garniture en cygne qui borderait la Seine. M. B.

S. Charchoune

a Francis Picabia

Tristan TZARA

Francis chante le Coq — Auric — haut. M. B.

DADA HER DURUMDA COŞTURUR

DADA her şey değildir. DADA her şeye tükürür.

FAKAT . . . .

DADA HER ZAMAN SİZİNLE KONUŞUR:

İtalya hakkında

akordeonlar hakkında

kadınların soluması hakkında

vatan hakkında

sardalyeler hakkında

Fiume hakkında

Sanat hakkında (abart sen arkadaşım)

güzellik hakkında

D’Annunzio hakkında

be ne dehşet

yiğitlik hakkında

palabıyık hakkında

ahlaklılık hakkında

Verlaineile uyumak hakkında

ideal hakkında (bu hoş)

Massachusetts hakkında

geçmiş hakkında

kokular hakkında

salatalar hakkında

deha hakkında deha hakkında deha hakkında

günde sekiz saat hakkında

Parma menekşeleri hakkında

ASLA ASLA ASLA

DADA konuşmaz. DADA sabit görüşlü değildir. DADA sinek avlamaz.

BAKANLIK DAVAYI BOZDU

KİMDEN?

DADA

Fütürist öldü. Kimden? DADA

Bir Genç kız intiharı üstlendi. Peki neden? DADA

Ruhlar telefonla arandı. Kim buldu? DADA

Birisi ayaklarını sürüyerek yürüyor. DADA

Ciddi fikirlere sahipsen yaşam hakkında,

sanatsal buluşların varsa

ansızın başın gülmekten çatırdamaya başlarsa

tüm fikirlerini faydasız ve gülünç bulursan, bil ki

İŞİN BAŞI DADANIN KONUŞMASIDIR, SENİNLE KONUŞMASI

kübizm sanatsal bir ciğer ezmesi katedrali

DADA NE YAPAR?

ekspresyonizm sanatsal sardalyeleri zehirler

DADA NE YAPAR?

simultaneizm hala ilk artistik komünyonundadır

DADA NE YAPAR?

fütürizm sanatsal lirizmle yükselmek ister

DADA NE YAPAR?

Seçicilik, her şeyciliği ve balıkları sanatsal bir çizgide kucaklamak ister

DADA NE YAPAR?

yeni klasizmciler sanatsal sanatın iyi işlerini keşfeder

DADA NE YAPAR?

paroxysm tüm artistik usanmalara inanır

DADA NE YAPAR?

ultraizm yedi artistik şeyi birbirine karıştırmayı tavsiye eder

DADA NE YAPAR?

yaradılışizm vortikizm[2]§ imajizm[3]§ bazı sanatsal çözümler teklif eder

DADA NE YAPAR?

DADA NE YAPAR?

50 frank karşılığında en iyi yolu bize DADA gösterir

Tüm bunların arasından yeni ulaşım yolu olarak DADA seçildi.

Dada beynimizdeki dilimizdeki alışkanlıklarımızdaki unutulmuşluklarla acı bir şekilde taşak geçer.

Der ki: İnsanlık ve tatlı salaklıkları gelişmiş toplumu mutlu eder.

DADA HER DAİM VARDIR

ZATEN KUTSAL BAKİRE’DE BİR DADAİSTTİ

DADA HER DAİM DOĞRUDUR

Yurttaşlar, arkadaşlar, bayanlar, baylar

Sahtekârlardan sakınınız!

Sahte DADAcılar DADAyı asla sahip olmadığı bir artistik formda sunmak isterler

YURTTAŞLAR,

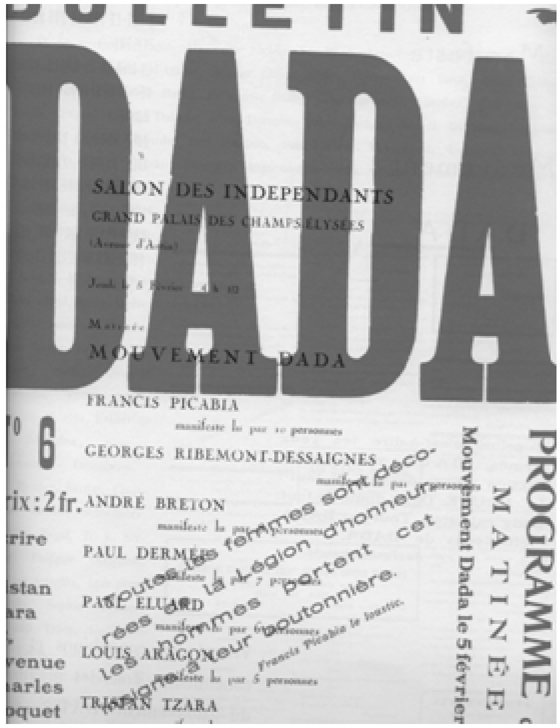
Size pornografik bir form olarak sunulan kaba ve barok ruh DADAnın ortaya attığı halis saçmalık değildir.

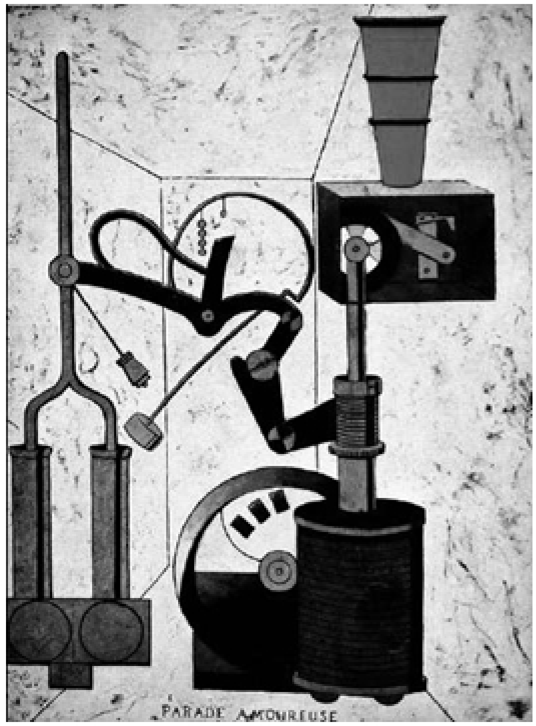
FAKAT DOGMATİZM VE İDDİACILIK AHMAKLIKTIR

Dada

jean (hans) arp

şubat 1962

BULLETIN
DADA
SALON DES INDEPENDANTS
GRAND PALAIS DES CHAMPS ÉLYSÉES
MOUVEMENT DADA
FRANCIS PICABIA
manifeste lu par 10 personnes
GEORGES RIBEMONT-DESSAIGNES
ANDRÉ BRETON
PAUL DERMÉE
PAUL ELUARD
LOUIS ARAGON
manifeste lu par 5 personnes
TRISTAN TZARA
rix : 2 fr.
toutes les femmes sont décorées de la Légion d'honneur les hommes portent cet insigne à leur boutonnière.
Francis Picabia le loustic.
PROGRAMME
MATINÉE
Mouvement Dada le 5 février

PARADE AMOUREUSE

Dadaist Mimarlık Hareketi

beş katta, 3 park, 1 tünel, 2 asansör ve 1 silindir tavan. Yer yüzeyi ya da döşeme başlangıçtan önceki kararlı kaderi gösteriyor ve başka bir ilişki yok.

Katların tasviri

1.kat: Superdada'nın Hazırlığı

2.kat: Metafiziksel Test

3.kat: Temel

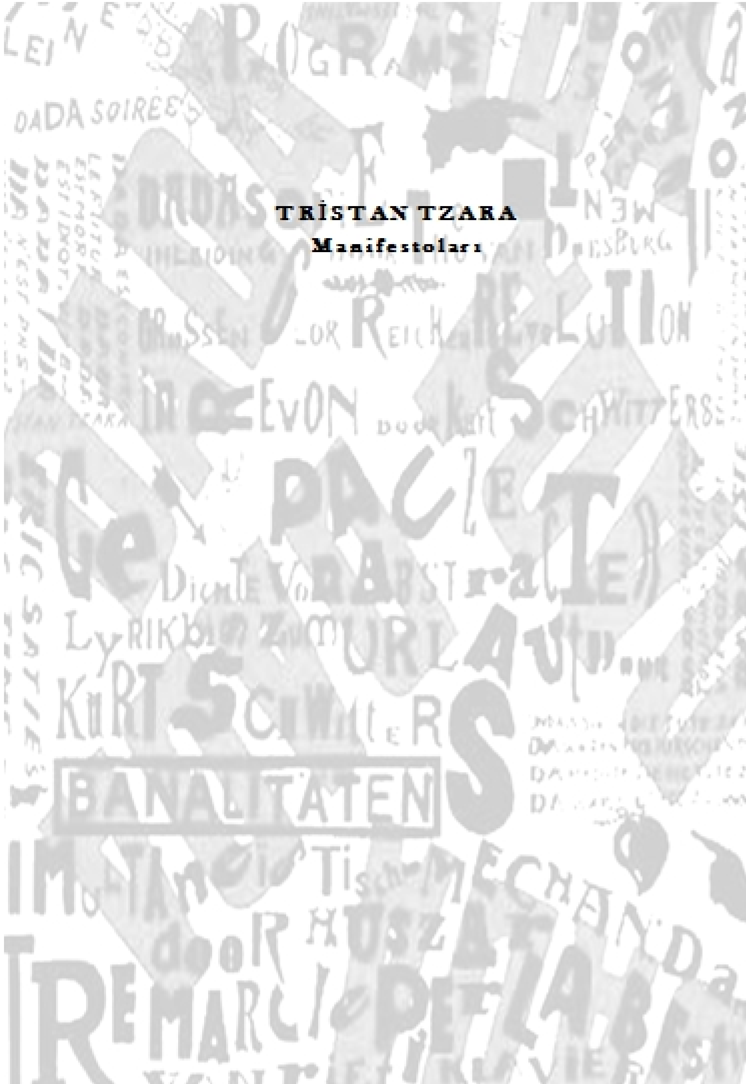
4.kat: Dünya Savaşı

5.kat: Dünya Devrimi

Çatıkatı: silindir, gökyüzünde artıyor ve öğretmen Hagendorf'un okuma masasının şöhreti övülüyor. 7.85 M için barda satılık.

TRİSTAN TZARA

Manifestoları

T R İ S T A N T Z A R A

Manifestoları

mösyö antipyrine'in manifestosu

tristan tzara

1916-20

KARAWANE
jolifanto bambla ô falli bambla
grossiga m'pfa habla horem
égiga goramen
higo bloiko russula huju
hollaka hollala
anlogo bung
blago bung
blago bung
bosso fataka
ü üü ü
schampa wulla wussa ólobo
hej tatta gôrem
eschige zunbada
wulubu ssubudu uluw ssubudu
tumba ba- umf
kusagauma
ba - umf

DADA yoğunluğumuzdur. Önemsiz süngüleri ve de Alman bebeklerinin sumatral kafasını havaya diker; DADA ne yatak odası terlikleriyle ne de benzerleriyle bir hayattır; muhaliftir ve birlik için kesinlikle geleceğe karşıdır; biz, beyinlerimizin iradesiz yastıklara dönüşeceğini bilecek kadar tedbirliyiz, karşıdır; dogmatizmimiz medeni köleler gibi halka açık değildir ve biz özgür olmayan özgürlük için ağlıyoruz; ahlaksız, tam disiplinli, ciddi bir zorunlulukla insanlığa tükürüyoruz.

DADA, zayıf Avrupa kafesinin içinde durur, hala boktur ama bundan böyle hayvanat bahçesi sanatını tüm konsoloslukların bayraklarıyla süslemek amacıyla farklı renklerde bok istiyoruz

Biz sirk yöneticileriyiz ve eğlence yerlerinin rüzgârları, orospuluklar, tiyatrolar, gerçeklikler, duygular ve lokantalar arasında ıslık çalabiliriz, ohoho, dan dan.

İlan ediyoruz ki, otomobiller tıpkı transatlantiklere, gürültülere ve düşüncelere sahip olmak gibi soyutlamaların uyuşukluğunda bizi yeterince şımartan bir histir. O zaman da yüzeysel bir gösteri sunuyoruz, gerçekten de şeylerin özlerini arıyoruz ve bunu gizleyebilmekten mutluluk duyarız; muhteşem seçkinlerin pencerelerini saymak isteminde değiliz, kimse için varolmayan DADA için, ve bunu herkesin anlamasını istiyoruz. Sizi temin ederim, bu DADA'nın balkonu. Buradan bütün askeri marşları duyabilirsin ve Cebrail gibi gökyüzünü yararak hamamda işerken bu meseli anlayabilirsiniz.

Bana bak sevgili burjuva! DADA ne çılgınlıktır, ne bilgelik, ne de ironi.

Sanat: çocukların kafiyeli biten cümleleri topladığı, sonra sızlandıkları, mısraları haykırarak okudukları ve ona oyuncak bebek çizmeleri giydirdikleri ve mısranın biraz ölüm için kraliçeye dönüştüğü, kraliçenin de sardalyeye dönüştüğü ve çocukların buraya doğru koştuğu ve sen, görünmez... bir deli oyunuydu. Ardından geçmişiyle koro halinde bağıran duygunun büyük elçileri geldi:

Psikoloji Psikoloji ha ha

Bilim Bilim Bilim

Çok yaşa Fransa

Saf değiliz

Artardayız

Eşsiziz

Budala değiliz

Ve de akıllıca bir tartışmanın harika muktedirleriyiz.

Sizi temin ederim biz, yani DADA, onlara katılmıyoruz, sanat ciddi değildir ve eğer öğrendiğimiz ispiyoncuları göstererek cinayeti ifşa ediyorsak, bu sizi hoşnut etmek içindir sevgili dinleyiciler, sizi temin ederim, size tapıyorum.

1918 dada manifestosu

Gazeteciler için beklenmedik bir dünyaya kapı açan kelimenin

sihri - DADA! –, bizim için hiçbir önem taşımıyor.

»DADA«
haarstärkendes
Kopfwasser.
BERGMANN & Co ZÜRICH

Bir manifestoyu başlatmak için: A. B. & C.'yi istemek ve 1, 2, & 3,'e karşı ateş püskürtmek, kendini harekete geçirmek, fethetmek için kanatları bilemek ve A'ları, B'leri, C'leri eksiltmek, imzalamak, haykırmak, küfretmek, mutlak ve reddedilemez bir açlıkla metin düzenlemek, daha iyi olmadığını kanıtlamak ve aynı yoldan bunu sürdürerek yazının doruk noktasına Tanrı'nın en son görüntüsünü ispatlayarlığı gibi gitmek zorundasın. Onun varoluşu zaten akordeon, manzara ve yumuşak sözcüklerle kanıtlanmıştı. Birinin kendi A.B.C'sini dayatması doğaldır –ve bu nedenle de üzücü. Herkes bunu saydamblöf -madonna ya da finansal sistem veya farmasotik hazırlığı formunda, çoşkulu ve verimsiz ilkbahara davet olarak çıplak ayakla yapar. Yenilik sevdası; saf bir vurdumduymazlığı, sebepsiz, geçici, pozitif bir işareti kanıtlayan kafiyesiz ve nedensiz bir haçtır. Ama bu gereksinimin modası oldukça geçmiştir. Sanata aşırı bir basitlik –yenilik- duygusu vererek insan olacağız ve ilişkilerdeki masum zevklerimiz gerçek olacak; çarmıha gerilme sıkıntısı sırasında atılgan ve güçlü. Ormanların ışıklı kavşaklarında tetikte ve dikkatle uzanarak yılların geçmesini beklemek. Bir manifesto yazıyorum ve bir şey istediğim yok ama yine de bazı şeyler söylüyorum. Hem ben; ilkelere karşı olduğum kadar ilkesel anlamda manifestolara da karşıyım (her cümleye değer biçmek çok kolaydır – tahminen bu izlenimcilerin icadıdır). Bu manifestoyu yazarken, karşıt eylemlerin aynı anda yapılabileceğini göstermek istiyorum. Sürekli çelişkilere ve tasviplere olduğu kadar eylemlere de karşıyım, bütün bunlara karşı olduğum için karşı değilim ve kendimi açıklamam çünkü sağduyudan nefret ederim.

DADA – avına düşürmek için düşüncelerden vazgeçirten bir sözcük; her burjuva biraz oyun yazarıdır (deneyimlediği psikoanalitik metodlara göre); farklı konular yaratır, sandalyelerindeki krizalit gibi olan zekâ seviyelerine uygun karakterler bulmak yerine, konuşan ve kendini tanımlayan öykü ile dalaverelerini güçlendirmek adına nedenler ve amaçlar bulmaya çabalar.

Eğer bir kelimeyi açıklamaya çalışıyorsa (bilmek!), her izleyici sahtekârdır. Doldurulmuş karışık kıvrımlı sığınağından, içgüdülerine müdahale edilmesine izin verir. Evlilik hayatının kederleri buradan gelir.

Açık olmak: boş kafataslarının değirmenlerinde kızıl göbeklerin eğlencesi.

DADA HİÇBİR ANLAMA GELMEZ.

Eğer vaktimizi hiçbir anlama gelmeyen bir sözcükle harcamıyorsak ve onu önemsiz buluyorsak... akıllara gelecek ilk düşünce bakteriyolojik bir sıradadır: en azından sözcüğün etimolojik, tarihsel ya da psikolojik anlamını keşfetmektir. Gazetelerden öğrendik ki Krou zencileri kutsal saydıkları bir ineğin kuyruğuna DADA adını takmış. İtalya'nın bazı bölgelerinde DADA, küp ve anne demekmiş. Hem Rusça hem Romence'de "tahta at", "dadı" ve onaylamak anlamında DADA. Bazı çok bilmiş gazeteciler bebekler için bir sanat olarak görüyor DADA, zamanımızın küçükçocuklarıça-ğıranisakılıklı azizleri ise duygusuz ve gürültülü, tekdüze bir ilkelliğe geri dönüş olarak görüyorlar. Duyarlılık tek bir sözcüğün temelini oluşturamaz; her çeşit yapı sıkıntı verici bir mükemmelliğe, parıltılı bir bataklığın durağan düşüncesine, insan ürününe bağlı olarak yakınlaşır. Sanat yapıtı güzelliğin kendisi olarak görülmemelidir çünkü o ölüdür; ne neşeli ne de üzgün, ne aydınlık ne de karanlıktır; azizlerin halelerinden pasta ikram ederek veya zorlu yollarda bireyleri terleterek, sevindirmek ya da eziyet etmektir. Bir sanat yapıtı hiçbir zaman yasalarla herkes için nesnel olarak güzel olamaz. Hristiyanlık artık işe yaramaz; kendi özellikleri olmaksızın öznel olarak varolur. Tüm insanlık için ortak bir psişik temel hayal edilebilir mi? İsa ve İncil'in teşebbüsleri yardımsever ve geniş kanatları altında şunları saklar: bok, hayvanlar ve günler. Şu sonsuzluk ve biçimsizlikle oluşan insanın ait olan kaosu birileri nasıl düzenlemeyi umut edebilir ki? "Komşunu sev" ilkesi ikiyüzlülüktür. "Kendini tanı" ise ütopiktir ama daha kabul edilebilirdir çünkü kötülüğü barındırır. Acıma yok. Katliamdan sonra bize saf bir insanlık umudu artakalır. Sürekli kendimden bahsediyorum. Çünkü ikna etmek gibi bir niyet taşımıyorum, başkalarını kendi aktığım suyun yatağına sürüklemek gibi bir hakkım da yok, kimseyi peşimden gelmeye de zorlamıyorum. Çünkü herkes sanatını kendi yolunda ortaya koyar: eğer göğün katlarına ok gibi yükselen ve de kadavraların, doğurgan kasılmaların çiçekleriyle dolu madenlere inen her şeyi biliyorsa. Sarkıtlar: her yerde onları görün: acının büyütüldüğü kreşlerde, meleklerin haremleri kadar beyaz göklerde. DADA böyle doğdu Cabaret Voltaire'de: Bağımsızlık gereksiniminden, topluma karşı duyulan

güvensizlikten. Bize dahil olan özgürlüğünü korur. Hiçbir kuramı kabul etmiyoruz. Kübist ve fütürist akademiler ve onların formel düşünce laboratuarlarından yeterince var. Para kazanmak ve sevgili burjuvayı mutlu etmek için mi sanat yapıyoruz? Kafiyeler para için düzülüyor, tonlamalar göbek çizgisi boyunca akıyor. Tüm sanatçı toplulukları çeşitli kuyruklu yıldızlara binerek bankaya ulaştı. Yemek yiyip rahatça minderlere uzanma olasılığının kapıları açık.

Bereketli topraklara demir attık.

Neden bahsettiğimizi biliyoruz çünkü titredik ve kendimize geldik, işte bu yüzden konuşuyoruz. Enerjiden sarhoşuz, dikkatsizce ete batırıyoruz üç dişli çatalı. Baş döndüren tropik yeşilliklerin bolluğunda akan lanet selleriyiz biz, zamk ve yağmur terimizdir, kanayarak yakarız susuzluğu, kanımız güçtür.

Kübizm, nesnelere basit bir açıdan bakmaktan doğdu: Cézanne, bir fincanı göz seviyesinden 20cm aşağıda tutup resmetti, kübistler ise aynı fincana yukarıdan baktılar. Kimileri de geometrik kesit farklılıklarıyla görünüşü karmaşıklaştırmaktaydı. (ne yaratıcıları unutuyorum ne de onların biçim verdikleri malzemenin büyük hedefini) Fütüristler aynı fincanı birkaç kuralla muzipçe süsleyerek, devinen, yan yana nesneler olarak görürler. Bu, tuvalin, entelektüel sermaye yatırımı için iyi ya da kötü bir resim olmasını engellemez. Yeni ressam, öğeleri de araç olan, gösterişsiz, kesin bir dünya, reddedilemez bir çalışma yaratır. Yeni sanatçı karşı çıkar: artık resim sembolizm ve illüzyona dayanan taklitten kurtulmuştur, o direkt olarak taştan, ahşaptan, demirden, kalaydan, kayalardan ve geçici duyguların saydam rüzgârlarıyla her yöne çekilebilen hareketli organizmalardan sanat yaratır. Her plastik sanat ve resim sanatı gereksizdir. Aşağılık zihinlere korku salan bir canavar olsa da insan postuna bürünmüş hayvanların yemekhanesini süsleyen yavan eserlerden, insanlığın o acıklı masalının resimlendirmelerinden olmasa bile: —ressamlık, gözlerimiz önünde geometrik olarak paralel olduğu saptanan iki çizgiyi tuvalde karşılaştırma sanatıdır, yeni koşul ve olanaklara göre dönüştürülmüş bir dünyanın gerçeğinde kesiştirmektir. Bu dünya, yapıtta belirtilmiş ya da tanımlanmış değildir: Sonsuza uzanan başkalaşımlarıyla izleyiciye aittir. Yaratıcısı için nedensiz ve kuramsızdır. *Düzen = düzensizlik, benlik = bensizlik, olumlama = red*: mutlak bir sanatın olağanüstü ışıltısı. Kozmik ve

düzenli karmaşanın saflığında mutlak; süresiz, nefessiz, ışıksız, kontrolsüz, bir saniye olan şu kürecikte sonsuz. Eski bir yapıtı değerli bulmamın nedeni yeniliğidir. Bizi geçmişe bağlayan tek şey karşıtlıktır. Ahlak dersi veren, psikolojik ilkeleri düzelten ve tartışaduran yazarlarda, kazanmaya karşı duydukları gizli istek haricinde; sınıflandırdıkları, paylaştıkları, yönlendirdikleri gülünç bir hayat bilgisi mevcuttur. Tempoya ayak uydurmaya çalışırken kategorilerinin dans ettiğini görmek için niyetlenirler. Okurları ise alay eder ama önemsemezler, ne yararı var ki bunun?

Doyumsuz kitleye ulaşmayan bir edebiyat vardır. Yazarın gerçek gereksiniminden, sadece kendisi için doğmuş bir yapıt. Farkındalıklı, yasalara karşı önemini yitiren yüksek bir egoizm. Her sayfa; derin ve ağır bir ciddiyetten, girdaptan, baş döndürücülükten, yenilikten, sonsuzluktan ya da şaşırtıcı saçmalığından, ilkelerin coşkusundan veya tipografisinden patlamalı. Bir yanda cehennem çıngıraklarının takımı olmuş bir dünya sendeleyerek kaçıp gidiyor; diğer yanda kaba saba, sıçrayan, hıçkırıklara boğulan yeni insanlar. İşte sakatlanmış bir dünya ve onu iyileştirme hastalığına yakalanmış çaresiz edebiyat hekimi.

Sizi temin ediyorum: Başlangıç yoktur ve biz korkmuyoruz, duygusal değiliz. Yıkımın, yangının, çürümenin büyük gösterisine hazırlanan bulutlar ve yakarışlarıyla örtülerini yırtan öfkeli rüzgâr gibiyiz. Yasa son verme aşamasındayız ve gözyaşları yerine bir kıtadan diğerine yayılan sirenler yerleştiriyoruz. Zehrin mutsuzluğundan yoksun yoğun sevincin sesiyiz. DADA soyutlamanın markasıdır; reklâm ve ticaret de şiirsel öğelerdir.

Beynin çekmecelerini de, onların sosyal örgütlenmelerini de yıkıyorum: Ahlaki çöküşü her yerde yaratmak, cennetin elini cehenneme, cehennemin gözlerini cennete atmak, evrensel bir sirkin doğurgan çarkını, gerçeğin gücüne ve bireyin düşlemine yerleştirmek.

Soru-n felsefi: hayata, Tanrı’ya, düşüncelere ya da başka herhangi bir şeye hangi açıdan bakmaya başlamalı? Görülen her şey sahtedir. Göreceli sonucun, akşam yemeğinden sonra pasta ile kiraz arasındaki gerçekten daha önemli olduğunu düşünmüyorum. Düşüncelerini dolaylı olarak zorla kabul ettirmek adına bir şeye karşı bakış açısıyla çabucak bakma biçimi diyalektik adını alır. Başka bir deyişle bardağın yarısına boş demek diğer yarısına dolu demektir.

ideal ideal ideal
bilgi bilgi bilgi
bumbum bumbum bumbum

diyerek bağırsam bütün harika nitelikleri, ilerlemeyi, yasayı, ahlakı belgelemiş olurum. Bunları; kendi bumbumlarının gerçek olduğunu ve nihayetinde de her birinin kendi yarattığı bumbuma göre dansettiğini söylemek için zeki mi zeki insanlar bir yığın kitapta tartışmış; ahlaksız merakın tatmini; açıklanamayan gereksinimler için özel zili, banyoyu, maddi zorlukları, hayat üzerindeki yan etkileriyle mideyi, hayvan amonyağı esaslı aşk iksirleriyle yağlanmayı, sessizce selam veren bir hayalet orkestrasının büyük finalini düzenleyen gizemli değneğin otoritesini söylemek için: İlerlemeyi, yasayı, ahlakı ve birtakım zeki insanların çok sayıda kitapta tartıştığı tüm diğer güzel özellikleri neredeyse tam olarak anlamış olurum. Eğer onların hepsi haklıysa ve bütün haplar pembeyse; haydi, bir kez daha haklı olmamayı deneyelim. İnsanlar düşünce yoluyla ne yazdıklarını rasyonelce iletebileceklerini sanıyorlar. Ama bu çok göreceli.Düşünce, felsefe için hoş bir şeydir ama özneldir. Psikanaliz tehlikeli bir hastalıktır, insanın karşı gerçekçilik eğilimlerini uyuşturur ve burjuvaziyi sistemleştirir. Esas Gerçeklik yoktur. Diyalektik bizi savunduğumuz düşüncelere basit yollarla götüren eğlenceli bir araçtır. İnsanlar gerçekten de mantık kurnazlıklarıyla gerçeği sergilediklerini ve inandıkları görüşlerin sözde doğruluğunu ortaya koyduklarını mı sanıyorlar? Mantık duygularla sınırlansa da organik bir hastalık olarak kalacaktır. Filozoflar buna gözlem gücünü eklemeyi sever. Oysa zihnin bu muhteşem niteliği güçsüzlüğün en iyi kanıtıdır. İnsanlar gözlem yapar, bir ya da daha çok bakış açısıyla bakar, milyonlarca arasından seçer. Deneyim de rastlantının ve bireysel yeteneklerin bir sonucudur. Bilim, kuramsal sistem dahiline girer girmez beni tiksindirmeye başlamışmış, yararlılık niteliğini terk etmiştir -oldukça yararsız olan- ama en azından bireyseldir. Boku çıkmış nesnellikten, uyumdan ve her şeyi bir düzen içine sokan bilimden nefret ediyorum. Devam edin çocuklar, devam et insanlık... Bilim doğanın hizmetkârları olduğumuzu söylemekte: her şey düzen içinde, aynı anda hem sevişin hem de savaşın. Devam edin çocuklarım, insanoğlu, kibar burjuva, bakire gazeteciler… Ben sistemlere karşıyım. Sistemlerin en kabul edilebilir olanı hiç olmayanıdır. Kendi adiliğinde kişinin kabını benliğiyle doldurma noktasına dek kendisini tamamlaması, düşünceye karşı veya

düşünce için savaşma cesareti, tüm bunlar ansızın dayanılmaz bir biçimde bizi günlük ekmeği kazanmanın gizemine ve ekonomi tarlasının zambaklarına doğru sürükler.

DADACI KENDİLİĞİNDENLİK

Herkesin hem kendi işiyle ilgilendiği ve hem de diğerlerine saygı gösterdiği bir yaşama “hadi ordan”, derim. Milli marşa dönüşen two-step dansının müziği, ıvır zıvır dükkanı, Bach’ın füglerini ileten kablosuz telefon, kerhaneler için ışıklı reklam panoları ve ilanlar, Tanrı’nın adına karanfiller saçan klise orgu, tüm bunlar gerçekten fotografın ve atgözlüklü dini eğitimin yerini alıyor.

Etkin basitlik.

Aydınlığın derecelerini birbirinden ayırmanın zorluğu: alacakaranlığı yalamak, bal ve bokla dolu koca ağızda yüzmek. Sonsuzlukla kıyaslandığında her eylemin sonucu boşunadır - (şayet düşüncenin, neticesi gülünç bir serüvene atılmasını görmezden gelirsek-insanoğlunun güçsüzlüğünü görmek için önemli bir faktör). Ama eğer hayat amaçsız ve başlangıçsız berbat bir şakaysa ve biz solmuş kasımpatı çiçekleri gibi kötü bir anlaşmanın en iyisini yaparak gerekliliğimize inanıyorsak, uzlaşmanın tek temelini açıklıyoruz demektir: sanat. Sanat, biz zihinleriyle savaşa gidenlerin yüzyıllardır onu israf etmemizi önemsemez. Sanat kimseye zarar vermez, onunla uğraşanları okşamakla kalmaz ülkenin boktan kültür ortamının gündemine düşme fırsatını elde ederler. Sanat özeldir, sanatçılar onu kendileri için yaparlar. “Anlaşılır bir eser” ise gazetecilerin yaratısıdır. Zira şimdi bu yaratığı yağlı boyalara karıştırmaktan zevk alıyorum: sıkıldığında vicdansızca kinimizi, alçaklığı ve korkaklığı otomatik olarak mahveden metale özenen kağıttan tübü. Sanatçı ya da şair, bu ticaretin bir reyon görevlisinde yoğunlaşmış olan kitlenin düşmanlığından zevk duyar, aşağılanmaktan mutludur, varlığının ispatıdır bu. Gazetecilerin övdüğü

yazar ya da sanatçı eserinin anlaşıldığını gözlemler: bir hayvanın öfkesine katkıda bulunan sidikle içgüdüsel bir işbirliği yapan mantonun rezil astarı. Matbaasal mikropların yardımıyla çoğalan içi boşaltılmış yavan et.

Doğamızda varolan zırlama eğilimlerini altüst ettik. Bu çeşit eğilimler, ishalle zayıflamak gibidir. Bu tür sanatı cesaretlendirmek onu kavramaktır da. Bize gereken; kolayca ve kesin olarak anlaşılır olamayan eserlerdir. Mantık, karmaşıklıktır. Mantık her zaman yanlıştır. Kavram ve sözcüklerin yüzeyselliğini yanılsamaya uğratarak çizer ve bir merkezde toplar. Zincirleri bağımsızlığı boğan bir ahtapot gibi öldürür. Eğer mantık sanatla evlenseydi ensest olurdu, kendi kuyruğunu yutup içine sokardı, bunu kendisine sürekli yapardı, kendini düzerdi. Böylece yaradılış; katranlı Protestanlıkla kaplanan bir kâbusa, bir anıta, ağır bir bağırsak yığınına dönüşürdü.

Fakat masumca deneylediğimiz ve bizi güzelleştiren şu küçük gerçek; esneklik, coşkunluk ve hatta adaletsizliğin sevinci: kurnazız, parmaklarımız bu sinsi bitkinin neredeyse sıvılaşan dalları gibi biçimlendirilebilir ve kaygan; adaletsizliğin ruhumuzun kanıtı olduğunu söylüyor sinsiler. Bu da bir bakış açısı; ama neyse ki tüm çiçekler kutsal değil. İçimizde ilahi olan, insan karşıtı eylemin uyanışıdır. Burada bahsettiğimiz şey; hayatın maskeli balosuna, zarafetin mutfağına, Kıvrak ve taze kuzen kızlara giden beylerin yakalarına iliştirilecek kâğıttan bir çiçektir. Seçtiklerimizden kâr sağlarlar. Zıtlıklar ve zıtların aynı anda bir araya gelmesi doğru olabilir. Ortadaki bayağılığı, mazeretler eklenerek kokuşmuş bir ahlak zihniyetinin uzantısını her durumda dile getirmeye kararlıysak eğer. Her felaket gibi ahlak da zekânın diğer ahlak bozucu üretimleri gibi körelticidir. Ahlak ve mantığın denetim altında olmak polislerin karşısında kayıtsız kalmayı öğretti bize. -köleliğin sebebi- (Burjuvanın tıka-basa karnını doyurduğu, sanatçılara açık kalan tek temiz ve aydınlık cam koridorlara iltihap saçan kokuşmuş sıçanlar onlar).

Herkes bağırmalı: Halletmemiz gereken büyük bir yıkım ve yanlış bir iş var. Süpürmek, temizlemek. Yüzyılları yakıp yıkan haydutların eline bırakılmış bir dünyanın bütün deliliğinden sonra deliliğin içinden geçerek kişiliğin arınması. Amaçsız ve plansız, düzensiz: kontrol edilemez delilik, parçalanma. Dünyada güçlü ve dayanıklı olanlar yaşamayı sürdüreceklerdir

çünkü onlar kendilerini hızlı bir şekilde korurlar; kollarının ve öfkelerinin çevikliği böğürlerinin yönündedir.

Filler ve gezegenler gibi büyüyen ve insanların iyi olarak nitelendirdiği o iki işe yaramazı yani iyilikseverliği ve merhameti doğuran ahlaktır. İyilikle bir ilgisi yoktur. İyilik berrak, aydınlık ve karalıdır, uzlaşmacı ve politik değildir. Ahlak, herkesin damarına çikolata aşılar. Bu iş, doğaüstü bir güç tarafından değil, düşünce tacirlerinin kredisi ve akademik tekelciler tarafından takdim edilmiştir. Duygusallık: bir grup canı sıkılan ve birbirleriyle kavga eden adamı görünce çare olarak takvimi ve ilimi icat ettiler. Şuna buna etiketler yapıştırarak başladı bizim salıverdiğimiz filozofların savaşı (para biriktirmecilik, değersiz ve dikkatli miktarlar ve ölçülerde) ve biri anladı ki acıma: sağlığı zayıflatan tiksintiyle ilişkili ishal gibi bir his, güneşe gölge düşüren iğrenç bir iş. Felsefi düşüncenin fabrikalarında eriyen çürük bir güneşin belsoğukluğuna karşı tüm evrensel yeteneklerin karşıtlığını, ölüm savaşını, tüm kaynaklarıyla ifşa ediyorum:

DADAİST TİKSİNME

Aileyi inkâr edebilen tüm tiksinti ürünleri dadadır; DADA; şimdiye dek bilinenlerin kibar bir cinselliğin kolayca uzlaştırması ve iyi davranışlar tarafından reddedilmesi: DADA; yaratıcı güçten yoksun mantık dansını yok etmek: DADA; gerçek değerler için uşaklarımız tarafından hiyerarşik ve toplumsal denklemlerin ortadan kaldırılması: DADA; her nesne, bütün nesneler, duygular ve belirsizlikler, her görünüm ve paralel çizginin net kesişimi, kavganın zorlukları: DADA; hafızayı yok etmek: DADA; arkeolojiyi yıkmak: DADA; peygamberleri ortadan kaldırmak: DADA; geleceği iptal etmek: DADA; spontanenin anlık bir üretisi olan her tanrıya tartışmasız ve kusursuz inanç: DADA; bir uyumdan başka bir küreye ahenkle sıçrayış; yankılanan bir plak gibi havaya savrulan bir sözün, bir çığlığın yörüngesi; anlık deliliklerinde tüm bireylere saygı göstermek; ciddiyetler, dehşetle, sıkılganlıkla, coşkunlukla, gayretle, kararlılıkla ya da iştahla; kişinin tapınağını tüm fazlalıklardan kurtarmak; saldırgan ya da sevgi dolu bir düşünceyi parıldayan bir şelale gibi püskürtmek -tutmak onu, asilzadeler için böceklerden arınmış, baş meleklerin vücutlarıyla, birinin

ruhuyla süslemek o aynı yoğunluğu. Özgürlük: DADA DADA DADA; -niteliksiz acıların kükreyişi, karşıtların ve çelişkilerin, tuhaflıkların ve tutarsızlıkların birbirine geçmesi: HAYAT.

İddiasız Bildiri

Sanat uykuya dalıyor yeni bir dünya "SANAT"*(basmakalıp bir sözcük)'ının doğumu için*

DADA*nın*, PLESIOSAURUS[4]*'un ya da bir mendilin yerine konuluyor*

ÖĞRETİLEBİLEN *yetenek şairi bir hurdacıya dönüştürüyor* BUGÜN *eleştirel dengeler benzerliklerin üzerine gitmiyor*

Aşırı hassas ressamlar fazlaca estetikleşir ve ikiyüzlü görünümlü müezzinlerinin sümbülleriyle hipnoz olurlar

HESAPLARIN KESİN SONUÇLARINI TUT

ÖLÜMSÜZ GARANTİLER HİPODROMU: *önemsiz ne açıklık ne de görünüş var*

MÜZİSYENLER, KÖR ÇALGILARINIZI PARÇALAYIN sahnede

BAZUKA *yalnızca benim kavrayışım için var.* Yazıyorum çünkü bu işemem ya da hasta olmam gibi doğal bir durum.

Sanat ameliyat edilmelidir.

sanat, sidik kabının UTANCında ısıtılmış bir **GÖSTERİŞ**tir, **histeri** stüdyoda doğar

dürüstlüğün saflığın dengenin yalın gücünü arıyoruz. **HİÇBİR ŞEY** aramıyoruz her **ANIN CANLILIĞINI** onaylıyoruz, aniden gelişen akrobasinin karşıt felsefesini.

Şu anda aradan önce fısıldaşıp duran adamdan nefret ediyorum –kolonya parfümü - acıklı tiyatro. **TATLI RÜZGÂR**

HERKES TERSİNİ SÖYLÜYORSA HAKLI OLDUĞUNDANDIR

Kanımızdaki gayzer eylemine hazırlanın -trans kromatik uçakların denizaltı düzeni, imgelerin sıçrayışında hücrelerle şifrelenmiş metaller

üstünde

Güzelliğin kuralları ve onun kontrolü

Kendi göbek deliklerine hala hayran olan kürtajcılar için değil.

bay aa’nın manifestosu

anti filozof

DADAISME, INSTANTANÉISME

391

Journal de l'Instantanéisme

POUR QUELQUE TEMPS

L'INSTANTANÉISTE EST UN ÊTRE EXCEPTIONNEL CYNIQUE ET INDÉCENT

LE SEUL MOUVEMENT C'EST, LE MOUVEMENT PERPÉTUEL!

L'INSTANTANÉISME : EST POUR CEUX QUI ONT QUELQUE CHOSE À [illegible]

IL N'Y A QU'UN MOUVEMENT C'EST LE MOUVEMENT PERPÉTUEL!

Dans son prochain numéro « 391 » donnera une liste des premiers instantanéistes, hommes exceptionnels.

L'INSTANTANÉISME : NE VEUT PAS D'HIER.
L'INSTANTANÉISME : NE VEUT PAS DE DEMAIN.
L'INSTANTANÉISME : FAIT DES ENTRECHATS.
L'INSTANTANÉISME : FAIT DES AILES DE PIGEONS.
L'INSTANTANÉISME : NE VEUT PAS DE GRANDS HOMMES.
L'INSTANTANÉISME : NE CROIT QU'A AUJOURD'HUI.
L'INSTANTANÉISME : VEUT LA LIBERTÉ POUR TOUS.
L'INSTANTANÉISME : NE CROIT QU'A LA VIE.
L'INSTANTANÉISME : NE CROIT QU'AU MOUVEMENT PERPÉTUEL.

bir Fransız boksörü olan

sana tapıyorum'un peşinden gitmeden

iki başlı bir hayvanın kanındaki DADA bunalımı gibi düzensiz denize ait değerler

ölümün ve dadaist şairlerin ortak beynini hafifçe tırmalayan belirsiz fosfatlar arasında kayıyorum

ne mutlu

çünkü

altın

maden

yaşamın tarifesi ve pahalılığı D'den ayrılma kararı verdirtti bana

sahte dadaların onları benden aldığı doğru değil çünkü

burada hiç için ağlayıp sızlamak hiçbir şey

ve ben hastalığı geleneklerden silicem

öğlenden ikiye dek beynin sert kabuğu ve şemsiyesiyim

iki saatliğine abone

batıl inançlar, yüreklerin şüpheli bireyselliğinde kostümlü provaya başlarken

spermatozoit balesinin çarklarını hareket ettiren inançsız ben

parmaklarınızdan yiyeceğim biraz

metal kapılar gibi gıcırdayan selüloit aşklarınıza olan aboneliğinizi yeniliyorum

aptalsınız

yaşam sevincinin doğurtan rüzgarıyla canlanan sidiğiniz olarak bir kez geri döneceğim

ve şairleri destekleyenler için yatılı bir okul yapacağım ve bir kez yeniden başlamak için geleceğim

hepiniz ahmaksınız

kendinekleptomanlığın anahtarı yalnızca her makinenin her düğümünde yeni doğan bir

bebeğin burnunun olduğu alacakaranlığın yağıyla çalışır

hepimiz budalayız

ve DADA olmayan

kendimizinkine benzeyen yeni bir akıl formundan ve mantıktan kuşkulanıyoruz

AAİZM'in sizi saptırması için kendinizi bırakıyorsunuz

işte hepiniz aptalsınız

saf uykunun cerrahi ruhunun

sargılarının

ve bakire

budalalarının

lapasısınız

TRISTAN TZARA

Bana iyi bakın!

Bir budala, soytarı ve üçkâğıtçıyım.

Bana iyi bakın!

Çirkinim, yüzümde hiçbir ifade yok, küçük biriyim.

Sizden öte gibiyim!

Bana bakmadan önce, bir sorun kendinize, sıvı duygu okları yolladığınız gözbebeklerinizin sinek boku olup olmadığını, karnınızın gözlerinin ur kaplı bir yerden başka bir şey olup olmadığını ve o gözlerden yükselen bakışlarınız belsoğukluğu olarak bedeninizin bir yerinden dışarı çıkacağını.

Göbek deliğinden görüyorsunuz -ona hazırladığımız gülünç gösteriyi neden saklıyorsunuz ondan? Ve daha da aşağısı; kadınların vajinaları, aşk, saf aşk, nadir etler ve yağlı boya. Bakan ve anlayan herkes şiir ile aşk, et ile resim arasındaki sınıflandırmayı kolayca yapabilir. Sindirilecekler. Sindirilecekler. Yakın bir geçmişte kürk çalmakla suçlandım. İnsanlar benim bir şair olarak hala bir sınıflandırma yaptığımı düşünüyor olsa gerek. Sıcak kürkün içinde yasal ve soğuk 31lerini çeken şairlerden biri: *H a h ah*, aynı platoniklikle başka şeylerden de zevk duymasını bilirim. Ailenizi telefonla arayıp: gastronomik, kutsal ve de müziksel saçmalıklar için ayrılan deliğe işeyin.

DADA 2 çözüm öneriyor:

DAHA FAZLA BAKIŞ YOK!

DAHA FAZLA SÖZCÜK YOK!

Bakmayı kes!

Konuşmayı kes!

Ben, yapımdan dolayı değişip, rahat tavırlara bürünüp rengârenk düşüncelerin boyutlarını ve değerlerini alırım. Başkalarına söylediklerimin tam tersini yaparım.

Unuttuğum bir şey var:

nerede? niçin? nasıl?

Başka bir deyişle:

Soğuk örneklerin vantilatörü, kalabalığın nazik yılanına hizmet edecektir ve ben sizi gördüğüm için asla memnun olmadım canım, sert kulak kendiliğinden çıkacak kılıfından, tıpkı tüm diğer denizcilik malzemeleri ve Aa & Co'nun ürünleri gibi. Mesela sakızın ve köpeklerin gözleri mavidir; ben papatya çayı içerim, onlarsa rüzgar; DADA yeni bakış açıları öne sürer, şimdi insanlar masaların köşelerinde haklıymışlar gibi kaykılarak oturmuşlar, işte bu yüzden kavga ediyorum DADAyla, Dlerin baskısını yok edin her yerde, Aa yiyin, Aa dişmacunlarıyla fırçalayın kendinizi, giysilerinizi Aa'dan alın. Aa bir mendildir, burunları çabucak akıtan bir cinsel organ, çöküş –kauçuktan yapılma- gürültüsüz, ne manifestolara ne de adres defterlerine ihtiyaç var, giysilerinizi Aa'dan alırsanız size % 25 indirim yapar, hem gözleri de mavi.

karşıt düşünür bay aa bize bir manifesto gönderiyor

Dada ?

Yaşasın birleşmenin levazımatçıları!

Her eylem bir tabanca atışıdır -anlamsız hareket ve kararlı an saldırıdır (bizi ayıran havanın damıtılması için nakavtlar pervanesini açıyorum) -ve kâğıda döktüğüm sözlerle kendi huzuruma çıkıyorum.

Kavramların saçına 60 parmağımı birden saplıyor ve sertçe silkeliyorum perdeleri, dişleri, eklemelerin sürgülerini.

Kapatıyor, açıyor ve tükürüyorum. Dikkat! Bir yalancı olduğumu söylemenin zamanı gelmiştir. Sistem yokluğunda bir sistem varsa -benim belirlemelerim dahilinde- onu asla uygulamam.

Başka bir deyişle yalan söylerim: Onu uygularken yalan söylerim, yalan söylerken onu uygulamam, yalan söylerken yalan söylerim çünkü yalan söylemiyorum -çünkü babamın ‘ayn’ını yaşadım ben- bakarat kristalinin faydaları arasından seçilmiştir- kentten kente- çünkü kendim asla kendim olmadı - çünkü saksafon, gül gibi taşır üzerinde bir otomobil şoförünün iç organlarının cinayetini- cinsel bakır ve yarış alanı yapraklarından yapılmıştır. Böylece benzerliklerin olduğu yerde davul çaldı mısır, alarm ve pellegra[5].

İmha. Evet, elbette.

Ama mevcut değildir. Ben: mutfak ve tiyatro karışımı. Yaşasın esrikliğe çağıran taşıyıcılar!

Yalan esrimedir –bir saniyeden fazla süren- ondan daha uzun sürecek hiçbir şey yoktur. Aptallar yüzyıl kara kara düşünürler ve diğer yüzyıllarda da her şeye yeniden başlarlar - Bir yıllık kadroda oyalanıp durdukları on yıllık çemberin içinde ben (bir aptal) beş dakika kalıyorum.

Kanın vücudumda dolaşmaya can attığı zamanlarda gözlerimle dokunduğum ilk kadının rengindeki rastlantı benim olayım. Haydutluğun en acısı kişinin üzerinde düşündüğü cümleyi bitirmesidir. Gramofon haydutluğu: kendimde sevdiğim, küçük, insanlık dışı serap –onu gülünç ve sahte bulduğumdan. Ama dil tacirleri tartışmanın üzerinden her zaman ufak yüzdelerini alacaklar. Bir boksörün varlığı (en azından) maç için vazgeçilmezdir –dadaist katiller çetesinin bireyleri, bu tip operasyonlar için kendilerini kollamak adına bir sözleşme imzaladı. Sınırlı sayıdalar- bir düet

için bir şarkıcının (en az), bir makbuz için bir imzanın (en az), görmek için bir gözün (en az) varlığı zorunludur.

Yüzün fotograf levhasını asit banyosuna koy.

Onu duyarlılaştıran kıpırtılar görünür hale gelecek ve sizi şaşırtacaktır.

Suratınıza bir yumruk atın ve ölün.

güçsüz ve acı aşk üzerine dada manifestosu

UNE NUIT D'ÉCHECS GRAS
PagE composée par Tristan TZara
Réclame pour la
VENTE DE PUBLICATIONS dada
du 10 au 25 Décembre 1920
chez POVOLOZKY, 13, rue Bonaparte, Paris
391
N° 6
2 Frs
391
N° 8
2 Frs
ZURICH
rose
Francis PICABIA
UNIQUE EUNUQUE
COLLECTION DADA
L'AMOUR dans le Cœur
N° 1 N° 2
CANNIBALE
BLEU
FRANCIS PICABIA :
La Fille née sans Mère
Pensées sans langage
IL Y A DADA ET DADA
MATCH
391
Semer :
DERNIER DÉRANGEMENT
PICABIA
HÉLAS
CINÉMA CALENDRIER DU CŒUR ABSTRAIT
par TRISTAN TZARA
DADAPHONE
DADA 3
Fr 1.50
Edition de Luxe
20 Fr.
FRENCH CANCAN
RIO TINTO
MERCI
I LOVE YOU

I

giriş = sardanapalos
bir = bavul
kadın = kadınlar
pantolon = su
ise = bıyık
2 = üç
çubuk = muhtemelen
sonra = gözlemlemek
tahriş edici = zümrüt
yardımcı = vida
ekim = periskop
sinir = →

ya da tüm bunlar, iştah açıcı, sabunlu, kaba veya kesin, nasıl sıralanırsa sıralansın –kura ile çekilmiştir- canlıdır.

Bundan dolayı, papazın; hayvansal, bitkisel, imgeleştirilebilir ya da canlı, her sokağın başında dikilmiş duran uyanık zihninin ötesinde, “her şey benzersizdir”e benzer her şey.

Buna inanmasam dahi, kâğıda aktarmış olmamın getirisi bir gerçeklik bu-bir şapkaya İLİŞTİRDİĞİM kelebek broşuna benzer. Bir yalan bu.

Yalan sürüyor – hoş geldiniz Bay Elverişli ve Bay Uygun: Yakaladığım anda - o gerçeğe dönüşüyor.

Böylece DADA ikisinin -motorize polislerin ve gizli etiğin- görevini üstlenir.

Bazı anlarda (önemi muhakkak) herkes zihni ve bedeni formdadır.

Bunu 30 kez tekrarlayın.

Kendimi çok sevimli buluyorum.

II

Bir manifesto; siyasal, gökbilimsel, sanatsal, parlamenter, ontolojik ve yazınsal frenginin tedavi yolunun bulunması olan dünyaya iletilir. İyi huylu ve hoş olabilir, her daim haklı güçlü, canlı ve mantıklıdır.dür.

Mantık dedim de, hala kendimi çok sevimli buluyorum.

Esneyen, göz çukurlarından ve ağızdan içeri sızan bir yıldız olan Kibir'in göğsünde şu yazar: öleceksin. O, dayatır, gömülür. Bu onun tek çaresidir. Kim hala doktorlara inanır? Bir buhar makinesinde osuruk olan şairi tercih ederim ben– o naziktir ama ağlamaz- kibar ve yarı eşcinseldir, değişir. Onlar umurumda değil. İlkinin Alman ikincisinin İspanyol oluşu gerekli değil, tesadüftür. Irkların olasılık teorisinin keşfi fikri ve acının mektupsal mükemmelliği fikri bizden uzak olsun.

III

Her zaman yanlışlar yapabiliriz, fakat en büyük yanlış yazdığımız şiirlerdir. Gevezeliğin bir tek nedeni bulunur; İncil geleneğini ayakta tutmak ve onu muhafaza etmek. Gevezelik kendi işindir, onu cesaretlendiren durum tütün şirketleri, demiryolları, hastaneler, yönlendirici sanayi, kumaş fabrikalarıdır. Gevezeliği cesaretlendiren aile kültürüdür. Gevezeliği cesaretlendiren Vatikan'ın parasıdır. Konuşurken saçılan tükürüğün her damlası altına dönüşür. İnsanlık başından beri her zaman, tanrı yasası şu üç temel zorunluluğu sürdürmek için ona ihtiyaç duyar: yemek, sevişmek ve sıçmak. O zamandan beri, nazik yolculuklarda ve katı kanunlarda yapılacak tek şeydir gevezelik. Bunu yapmanın altında da genellikle DADA vardır.

Bazı insanlar var ki (gazeteciler, hukukçular, hevesliler, filozoflar) öteki biçimleri bir tutmayı düşünürler dadanın çeşitliliğiyle: işletmeleri, evlilikleri, ziyaretleri, savaşları, çeşitli konferansları, sınırlı şirketleri, politikayı, kazaları, dans salonlarını, ekonomik krizleri, histeri krizlerini.

Emperyalist değilim, onların düşüncelerine katılmıyorum –dadanın ikinci türden bir tanrısallık olduğuna ve onu iktidarsız dinlerin yeni mekanizmasının diğer formlarının yanına yerleştirilmesinin gerekliliğine tamamen inanıyorum.

Basit sadelik mi sade yoksa dada mı?

Kendimi oldukça sevimli buluyorum.

IV

Şiir gerekli midir? Ona karşı tepki verenlerin fark etmeden ona bir yol sağlayıp mükemmel konfora ulaştırdıklarını biliyorum; buna Hijyenik Gelecek diyorlar.

İnsan sanatı yok etmeyi zihninde canlandırıyor (her an olabilir). Böyle bakmak, sanata benzer başka bir sanattır. Amantanrım amantanrım hijyen saflaşıyor.

Hala kelimelere inanmalı mıyız?

Ne zamandır açıkça, çıktıkları organın istediğinin tersini dile getiriyorlar?

Büyük gizem yalanların içinde.

Düşünce ağızda oluşur.

Kendimi hala sevimli buluyorum.

Büyük bir Kanadalı düşünür söylemiş: Düşünce ve geçmiş de çok sevimli.

V

Bir arkadaş, çok zeki olamayacak kadar iyi bir arkadaş, bir gün bana dedi ki:

bir titreme

bir elfalcısı İNSANLARIN günaydın ve iyi geceler demesinin TEK YOLUDUR VE

SAÇLARINDAKİ unutmabeni çiçeğinin VERDİĞİ ŞEKLE BAĞLIDIR

Cevapladım

SEN HAKLISIN aptal prens ÇÜNKÜ BEN İKNA OLDUM tersini söyleyen Tatara

doğal olarak tereddüt ediyoruz DİĞERİNİN HAKLI OLUP OLMADIĞINDAN

Bana DİĞERİNİ anlama isteği derler

Başkalaşım başkalaştığında bu golf oyunu keskin bir derinlik veriyor. Tüm kuralları destekliyorum –onları bastırmak yeni birini yaratmak olurdu, bu da yaşamlarımızı iğrenç bir karmaşaya dönüştürüp zorlaştırırdı. Hangi sekil daha iyi olur bilemezdik: birinci ya da ikinci evlilikten olan çocukları sevmek mi. Tabancanın mermi kovanı bizi genellikle tuhaf ve huzursuz etti. Tüm bu küçük tropik yağmurlar -karambole getirme, ahlaksızlık, düzensizlik ve yıkım- aydınlanmaya karşı kamu yararına olan hareketlerdir.

Bilinen bir gerçektir: yalnızca Fransız Akademisi zamanında dadaistler vardı.

Bununla beraber kendimi hala sevimli buluyorum.

VI

Galiba şöyle bir şey var: çok fazla mantıklı, tam manasıyla mantıklı, gereğinden fazla mantıklı, daha az mantıklı, cidden mantıklı, epeyce mantıklı.

Sonucu da siz çıkarın.

Ben buldum.

Şimdi en sevdiğiniz kişiyi düşünün.

Düşündünüz mü?

Siz hangisi olduğunu söyleyin bende sonucunu söyleyeceğim.

VII

Dada gözünü bile kırpmadan her şeyin önüne ve ötesine öncelikli olarak bu kelimeyi koyar: Kuşku. DADA her şeyden kuşku duyar. Dada armadillodur. Her şey dadadır, fazlasıyla. Dadadan kaçının.

Dadaizm karşıtlığı bir hastalıktır: kendinden çalma hastalığıdır, insanın olağan hali DADA'dır.

Fakat gerçek dadalar DADA'ya karşıdır.

Kendindençalan.

Menfaatlerini, isteklerini ve kişiliğinin diğer unsurlarını düşünmeden çalan kişi kleptomayaktır. Kendinden çalar. Karakterinin niteliklerini toplumdan uzak tutar. Burjuvalar birbirlerinin aynıdır -bana göre hava hoş. Eskiden benzemezlerdi. Kendi kendine çalmak en rahat ve küçük işlerden bile tehlikelidir. Hepsi de çok yoksul. Yoksul DADA karşıtıdır. Beyinleriyle yapacakları çok şey var. Bunun sonu asla gelmeyecek. Çalışırlar. Yoksullar DADA'ya karşıdır. Ünlü bir adam "dadaya karşı düşman olan benim yandaşımdır" demiş fakat sonra ölmüş. Onu gerçek bir dadaist gibi gömdüler. Milattan sonra Dada. Sakının! Ve bu örneği hatırlayın.

VIII

DADAİST BİR ŞİİR YAPMAK İÇİN

Bir gazete alın

Bir makas alın

Bir yazı seçin ve yapmak istediğiniz şiiriniz için dilediğiniz yeri

Keserek çıkartın

Sonra yapmak istediğiniz şiir için kelimeleri yazıdan adamakıllı kesip çıkarın ve hepsini bir kabın içine koyun

Yavaşça karıştırın

Sonra kestiğiniz kâğıtları birer birer dışarı çıkarın

Çıkardığınız sıraya göre dürüstçe kâğıda geçirin

Şiir size benzedi

Ve işte bu sizsiniz: bayağı hayvan sürüsü sizi anlayıp takdir etmeyecek ama siz hoş, duyarlı, sınırsız ve özgün bir yazar oldunuz.

IX

Anlatan insanlar vardır çünkü öğrenenler vardır. Hepsini kaldırın, DADA kalır.

Manifesto yazmak amacıyla kalemi siyah sıvının içine daldırın, çan çiçeğinin beyinciğinin altında tasarladığınız yalnızca otobiyografinizdir.

Biyografi, ünlü adamların özel eşyasıdır. Büyük ya da güçlü. Ve sen onlardan kalanlar gibi basit bir adamsın, önce kalemini mürekkebe batırırsın,

GÖSTERİŞ

ile dolu olan ve kendilerini beklenmedik çeşitli formlara sokup gösteren, hareketliliğin, akıl durumlarının ve taklitçiliğin tüm formlarını kabul eden ve siz hayatta kalmak için

HIRS

ile dolusunuz henüz vardığınız yerlerde, aldatıcılık ve gülünçlük boyunca tanrılaştırmaya karşı yükselen yalnızca sizin nevrasteniniz için mevcuttur. İşte siz

KİBİR

İle dolusunuz; mükemmel, güçlü ve diğerlerinden daha da derin.

Sevgili meslektaşlar: büyük adam, ondan daha küçüğü, güçlüsü, aciz, derin, yüzeyseli.

İşte bu yüzden hepiniz ölüyorsunuz.

Kendi manifestolarını daha önceden yazıp insanları kendi mükemmel küçük erkenliklerinde fikirleri olduğuna inandıran insanlar var. Sevgili meslektaşlarım, önce sonra, geçmiş gelecek, şimdi dün.

İşte bu yüzden hepiniz ölüyorsunuz.

Dada iyidir çünkü kötü değildir diyen adamlar var; dada kötüdür, dada bir dindir, dada şiirdir, dada ruhtur, dada şüphelidir, dada sihirlidir. Ben dadayı biliyorum.

Sevgili meslektaşlarım: iyi kötü, şiirsel din, ruhsal şüphecilik, tanım tanım.

İşte bu yüzden hepiniz ölüyorsunuz.

Ve size söz veriyorum; öleceksiniz.

En büyük gizem bir sırdır ama birkaç kişi tarafından bilinir. Onlar asla dadanın ne olduğunu söylemeyecekler. Bir kez daha sizinle eğlenip şunun gibi bir şeyler söyleyeceğim:

Dada ruhun diktatörlüğüdür ya da

Dada dilin diktatörlüğüdür

Ya da neyse ne

Dada ruhun ölümüdür

Birkaç arkadaş isteyen. Arkadaşlar.

X

Zekânın; Gambetta, Panama ve Steinheil olaylarından beri ayağa düştüğü kuşkusuz. Zeki adam, eksiksiz ve normal bir adam demek artık. Bizde olmayan değerli bir varlığın anormalliklerine, büyük adamların özgürlüğüne sahip olduğundan ilginç ve az rastlanan AHMAKTIR o.

Dada,ahmağın oluşması için bilinçli bir biçimde çabalar ve giderek kendi varlığını da ahmaklaştırmak için uğraşır.

Dada korkunçtur; zekâ bozgunu karşısında incinmez. Dada kudurmuş bir köpek kadar da korkaktır, ne yön bilir ne de ikna edebilir.

Tutacak lastiği olmayışından dolayı durmadan eğilip doğrulmak zorunda kalması, hiç varolmamış düzenin eksiklerini anımsatır. Yanlış dedikodu bir kadının çamaşırhanede sayfayı bulmasıyla başladı; sayfa, sinekkuşlarının insan sever doğadan sandviçler yaptığı barbarların ülkesine götürüldü.

Bu bana, sıcak ülkelerin özel anısına elastik bir enjektör tutan bir saat üreticisince söylendi; ağırkanlı ve dokunaklıydı.

XI

Dada bir köpektir- bir pusula - karın zarıdır - ne yenidir ne de çıplak bir Japon kız – tıngırdayan hislerin gazometresi- Dada vahşidir ve propaganda yapmaz. Dada bir miktar saydam yaşamdır, zahmetsiz, devinerek dönüşen.

XII

Baylar ve bayanlar gelin ve alın ve okumayın elinde niagaranın anahtarlarını tutan herifleri, kendi bavullarının yarımkürelerinde, çin fanuslarında oyun oynayan adamları göreceksiniz göreceksiniz göreceksiniz massachusetts salonlarında göbek danslarını tırnaklarını çivileyen adamları otomobil lastiklerini matmazel atlandide’in ipek çoraplarını çevresinde altı tur atılan ağaç gövdelerini mösyöyü ve nişanlısını erkek kardeşini ve baldızını bulan dünyayı bulacaksınız marangozun adresini iğrenç bakışların kağıt bıçağı gibi cesaretini en değersize gideceksiniz kadın organı için birkaç adamın karanlık fotografındaki bir çeşit yunanistan gibi fransız hareketi.

XIII

DADA bakire bir mikroptur

DADA hayat pahalılığına karşıdır

DADA

Düşünce sömürüsü için limitet şirket

DADA’nın 391 ayrı tavır ve renge her cinsten başkanı vardır

Değişir - onaylar - sözü söylediği an karşıtını da söyler –önemsemez– bağırır – balığa çıkar –

Dada hızlı ve çıkarcı değişimin bukalemunudur.

Dada geleceğe karşıdır. Dada ölüdür. Dada saçmadır. Çok yaşa Dada. Dada bir edebiyat okulu değildir, ulur.

XIV

Opera gözlüğündeki yaşamı süslemek –okşamalardan bir örtü- görkemli bir gösteri kelebeklerden- işte yaşamın oda hizmetçilerinin hayatı.

Bir usturanın ve kızışmış pirelerin üstünde uyumak, -bir barometrede yolculuk- bir fişek gibi işemek -gaf yapmak, ahmak olmak, kutlu dakikalarda duş almak- mağlup olmak, her zaman sondan birinci- yoldaşının söylediği doğru sözün aksini haykırmak- her gün lağım temizleyicilerle banyo yapan tanrının yazı işleri ofisi ve tuvaleti olmak- *işte dadaistlerin yaşamı*.

Zeki olmak –herkese saygı duymak- onurunla ölmek- krediye abone olmak- filancaya oy vermek- doğaya ve resme hürmet etmek- olduğun yerden dadaya tezahürat yapmak- *işte insanoğlunun yaşamı*.

XV

DADA uygulaması yapılabilecek bir doktrin değildir. Dada –yalan içindir: *başarılı bir iş*. Dada borca girer ve sürdürmez yaşamını iyi-dolgun bir cüzdanla. İyi Efendimiz evrensel bir dil yarattı, işte bu insanlar kendisini ciddiye almıyor. Dil bir ütopyadır. Tanrı, kendi başarısızlığına müsaade edebilir: Dada da. Eleştirmenler: Dada zengin olmak istiyor ya da Dada kafayı yemiş, der. Tanrı zengin olmak istiyor ya da Tanrı kafayı yemiş. Kim doğru: Tanrı, Dada ya da eleştirmen?

Çarpıtıyorsunuz diyor sevimli bir okur.

Hayır, hayır, öyle değil! Kolayca sonuca ulaşmak istedim: Dadaya katılın, kredilerin ödenmediği tek yer.

XVI

howl[6] howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

howl howl howl howl howl howl howl howl

Kim kendini hala oldukça sevimli bulan

[1] M. Brauneck'den alıntı bu metin "halksahnesi.org"dan alın(arak redaksiyona tabi tutulmuş ve bazı yerlerde değişikliklere gidilmiştir)mıştır.

[2]§ vorticism için kaynak olarak http://users.senet.com.au/~dsmith/vorticism.htm kodlu internet adresini kullanabilirsiniz.

[[3]]§ bkz: http://www.writing.upenn.edu/~afilreis/88/imagism-def.html

[4] Bir hayvan.

[5] Bir hastalık.

[6] howl:uluma